

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato 2019 m. ATASKAITA

Turinys

1. UNESCO Generalinės konferencijos ir Vykdomosios tarybos sesijos. Aukšto lygio ir valstybių narių nacionalinių UNESCO komisijų tinklų susitikimai
2. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos Vykdomojo komiteto veikla
3. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato veiklos apžvalga
4. Strateginiai UNESCO dokumentai ir įgyvendinimo veiklos
5. Strateginiai Lietuvos dokumentai
6. Dalyvavimas UNESCO renginiuose ir informacijos sklaida
7. UNESCO konkursai, mokymai, seminarai, stipendijos, apdovanojimai
8. Lietuvos pristatymas UNESCO
9. UNESCO programų nacionalinių komitetų ir tinklų veikla
10. Dalyvavimas Lietuvos institucijų įsteigtų darbo grupių, komisijų veikloje, projektuose, renginiuose
11. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriato projektai, parodos, paskaitos
12. Patronažas
13. Svarbūs susitikimai

Sutrumpinimai:

Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija – Komisija

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos sekretoriatas – Sekretoriatas

1. UNESCO Generalinės konferencijos ir Vykdomosios tarybos sesijos. Aukšto lygio ir valstybių narių nacionalinių UNESCO komisijų tinklų susitikimai

1.1 UNESCO Generalinės konferencijos 40-oji sesija

Generalinė konferencija – aukščiausias UNESCO valdymo organas, susidedantis iš valstybių narių atstovų. Šiandien UNESCO narės yra 193 pasaulio valstybės.

Lapkričio 12–27 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje įvyko UNESCO Generalinės konferencijos 40-oji sesija. Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko 2019 m. lapkričio 11 d. potvarkiu Nr. 237 buvo sudaryta Lietuvos delegacija iš 12 narių, tarp jų Komisijos nariai: Lietuvos Respublikos nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė prie UNESCO Irena Vaišvilaitė ir Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos direktorius, UNESCO programos „Informacija visiems“ Lietuvos nacionalinio komiteto pirmininkas Renaldas Gudauskas, taip pat Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir programų vadovės Liliana Bugailiškytė-Lideikienė bei Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė.

Ataskaita apie Sekretoriato parengtas Lietuvos pozicijas aktualiais klausimais ir Sekretoriato atstovų dalyvavimą UNESCO Generalinės konferencijos 40-ojoje sesijoje buvo išplatinta lapkričio 29 d., apie sesijoje priimtus Lietuvai aktualius sprendimus pagal Sekretoriato kompetenciją kalbama šioje ataskaitoje.

Sekretoriatas Komisijos nariams taip pat išplatino Lietuvos nuolatinės atstovybės prie UNESCO parengtą UNESCO Generalinės konferencijos 40-osios sesijos darbų ir veiklos apžvalgą.

1.2 UNESCO Vykdomosios tarybos sesijos

Vykdomoji taryba – UNESCO Generalinės konferencijos sesijoje renkamas vienas iš trijų UNESCO Konstitucijoje numatytų organizacijos valdymo organų, užtikrinančių jos veiklą tarp UNESCO Generalinės konferencijos sesijų. Vykdomosios tarybos tikslas – garantuoti bendrą efektyvų UNESCO valdymą.

Vykdomąją tarybą sudaro 58 valstybės narės, renkamos ketverių metų laikotarpiui. 2015 m. lapkričio 11 d. UNESCO Generalinės konferencijos 38-ojoje sesijoje Lietuva buvo išrinkta Vykdomosios tarybos nare 2015–2019 m. laikotarpiui. 2019 m. įvyko 206-oji, 207-oji ir 208-oji sesijos.

Vykdomosios tarybos 206-oji sesija. UNESCO Vykdomosios tarybos 206-oji sesija įvyko balandžio 3–17 dienomis. Joje dalyvavo Komisijos narės: Lietuvos Respublikos nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė prie UNESCO Irena Vaišvilaitė, kultūros viceministrė Gintautė Žemaitytė, taip pat Užsienio reikalų ministerijos Jungtinių Tautų, tarptautinių organizacijų ir žmogaus teisių departamento direktorius Darius Staniulis, Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė, Lietuvos nuolatinės atstovybės prie UNESCO darbuotojai.

Bendradarbiaudamas su Komisijos nariais, ministerijomis, joms pavaldžiomis institucijomis ir specialistais Sekretoriatas parengė 7 Lietuvos pozicijas UNESCO Vykdomosios tarybos 206-ojoje sesijoje svarstytais klausimais, joms pritarė Komisijos Vykdomasis komitetas kovo 22 d. vykusiame posėdyje.

Dalyvaudama UNESCO Vykdomosios tarybos 206-osios sesijos darbe, A. Junevičienė taip pat dalyvavo nacionalinių UNESCO komisijų susitikime, kuriame buvo aptariami kiekvieno UNESCO sektoriaus prioritetai, Nacionalinių UNESCO komisijų tinklo veikla bei ateities planai. Be to, A. Junevičienė susitiko su UNESCO sekretoriato dirbančiais Irmgarda Kasinskaite, Agne Bartkute ir Mariumi Lukošiu.

Vykdomosios tarybos 207-oji sesija. UNESCO Vykdomosios tarybos 207-oji sesija įvyko spalio 9–23 dienomis. Joje dalyvavo Komisijos narė Lietuvos Respublikos nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė prie UNESCO I. Vaišvilaitė, taip pat Lietuvos nuolatinės atstovybės prie UNESCO darbuotojai.

Bendradarbiaudamas su Komisijos nariais, ministerijomis, joms pavaldžiomis institucijomis ir specialistais Sekretoriatas parengė 10 Lietuvos pozicijų UNESCO Vykdomosios tarybos 207-oje sesijoje svarstytais klausimais, joms pritarė Komisijos Vykdomasis komitetas spalio 4 d. vykusiame posėdyje.

Vykdomosios tarybos 208-oji sesija. UNESCO Vykdomosios tarybos 207-oji sesija įvyko lapkričio 29 dieną. Joje dalyvavo Komisijos narė Lietuvos Respublikos nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė prie UNESCO I. Vaišvilaitė, taip pat Lietuvos nuolatinės atstovybės prie UNESCO darbuotojai.

Sekretoriatas Komisijos nariams išplatino visas Lietuvos nuolatinės atstovybės prie UNESCO parengtas UNESCO Vykdomosios tarybos sesijų darbų ir veiklų apžvalgas.

1.3 UNESCO Generalinės direktorės pavaduotojos švietimui vizitas

Balandžio 3-4 dienomis Vilniuje viešėjo UNESCO Generalinės direktorės pavaduotoja švietimui Stefania Giannini, dalyvavusi Vilniaus universiteto 440-ojo gimtadienio proga vykusiame tarptautiniame forume „Pasaulis po universiteto“.

Balandžio 3 d. S. Giannini susitiko su Švietimo, mokslo ir sporto ministru Algirdu Monkevičiumi, taip pat svečiavosi Sekretoriato, kur susitiko su Komisijos ir Vytauto Didžiojo universiteto atstovais, aptarė aktuales UNESCO organizacijos pertvarkos, Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės ir DVT 4-ojo tikslo – kokybiškas švietimas - įgyvendinimo iššūkius ir veiklos galimybes. Taip pat buvo paliesti neformalaus suaugusiųjų švietimo, migrantų ir perkeltųjų asmenų švietimo klausimai, UNESCO katedrų ir nevyriausybinių organizacijų vaidmuo įgyvendinant UNESCO prioritetus.

Susitikime Sekretoriato dalyvavo Komisijos nariai: Lietuvos nuolatinė atstovė prie UNESCO ambasadorė Irena Vaišvilaitė, Kultūros viceministrė Gintautė Žemaitytė, Darnaus vystymosi švietimo ekspertė Laima Galkutė, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos direktorius Renaldas Gudauskas, taip pat VDU UNESCO Medijų ir informacinio raštingumo katedros vedėjos Auksė Balčytienė ir Kristina Juraitė, VDU Edukologijos instituto direktorė Lina Kaminskienė, Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir programų vadovės.

1.4 UNESCO valstybių narių nacionalinių UNESCO komisijų susitikimai

Kasmetiniai regioniniai ir tarpregioniniai UNESCO valstybių narių nacionalinių UNESCO komisijų susitikimai – vieni svarbiausių periodiškai vykstančių renginių – yra skirti informacijos mainams, siekiant aptarti, kaip regionuose įgyvendinamos UNESCO veiklos bei gerosios patirtys. Šie susitikimai veikia ir kaip platformos, stiprinančios UNESCO sekretoriato bendradarbiavimą su savo svarbiausiais partneriais – nacionalinėmis UNESCO komisijomis ir padedančios joms pasirengti UNESCO valdymo organų susitikimams.

Europos šalių nacionalinių UNESCO komisijų 4-asis neformalus susitikimas

Vasario 24–27 d. Blede (Slovėnija) įvyko 4-asis neformalus Europos šalių nacionalinių UNESCO komisijų susitikimas, kuriame dalyvavo 32 Europos valstybių bei Kanados ir Pietų Korėjos nacionalinių UNESCO komisijų, taip pat UNESCO sekretoriato atstovai: UNESCO Generalinės direktorės pavaduotojas Afrikai ir išorės ryšiams Firmin Edouard Matoko, UNESCO Generalinės direktorės biuro Transformacijų skyriaus vadovas Charaf Ahmimed ir Nacionalinių UNESCO komisijų skyriaus darbuotoja Assel Utegenova.

Susitikimo dalyviai aptarė daugelį nacionalinėms komisijoms aktualių klausimų: dirbtinis intelektas ir UNESCO vaidmuo sprendžiant etikos klausimus; jaunimo dalyvavimas nacionalinių komisijų veikloje; UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklo išplėtimas ir veikla; paveldo samprata Europos kontekste; klimato kaita ir UNESCO bei nacionalinių komisijų iniciatyvos; biosferos rezervatų ir geoparkų tinklai; medijų ir informacinis raštingumas, melagingos naujienos; UNESCO klubų veikla Europoje ir kt. Susitikimo dalyviai dalijosi gerosiomis praktikomis, aptarė konkrečius bendradarbiavimo planus, nagrinėjo bendras problemas, su kuriomis susiduria dauguma komisijų, vieni kitiems pristatė nacionalines iniciatyvas ir kt. Vokietijos ir Prancūzijos nacionalinės UNESCO komisijos pasidalijo savo iniciatyva parengti seriją bukletų apie nacionalinių komisijų veiklas ir išplatino veiklų sąrašo projektą. Specialų pranešimą apie etinius principus, susijusius su dirbtiniu intelektu, pristatė Slovėnijos mokslininkas Marko Grobelnik.

UNESCO sekretoriato atstovai pristatė organizacijos strateginės transformacijos programą ir tikslus, kvietė nacionalines komisijas teikti savo pastabas ir pageidavimus, tačiau susilaukė labai daug kritikos, kad iki šiol vykdam šią pertvarką (jau beveik dveji metai) bendradarbiavimas su nacionalinėmis UNESCO komisijomis šiuo ypač aktuali klausimu yra labiau parodomasis nei realus.

Susitikime dalyvavo Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė.

Valstybių - UNESCO Vykdomosios tarybos narių nacionalinių UNESCO komisijų konsultacinis susitikimas

Rugsėjo 12-13 d. Stambule (Turkija) įvyko valstybių - UNESCO Vykdomosios tarybos narių nacionalinių UNESCO komisijų konsultacinis susitikimas, kurį organizavo Turkijos nacionalinė UNESCO komisija.

Susitikime buvo aptariamas nacionalinių UNESCO komisijų indėlis savo atstovaujамų šalių veikloje joms esant Vykdomosios tarybos narėmis, nacionalinių UNESCO komisijų vaidmuo įgyvendinant UNESCO programas, dalyvaujant UNESCO programų tinkluose, tarptautiniuose projektuose, skatinant UNESCO matomumą nacionaliniame lygmenyje, dalinamasi patirtimi ir kt. Susitikime dalyvavo Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė.

6-asis tarpregioninis nacionalinių UNESCO komisijų susitikimas

6-asis tarpregioninis nacionalinių UNESCO komisijų susitikimas įvyko UNESCO Generalinės konferencijos 40-osios sesijos metu, lapkričio 15–16 dienomis. Jame dalyvavo Sekretoriato generalinė

sekretorė Asta Junevičienė. Ataskaita apie šį susitikimą pateikiama bendroje ataskaitoje apie Sekretoriato atstovų dalyvavimą minėtoje sesijoje, ji Komisijos nariams buvo išplatinta lapkričio 29 dieną.

2. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos Vykdomojo komiteto veikla

Vadovaujantis Komisijos nuostatų IX skyriumi, 2018 m. iš 11 Komisijos narių buvo sudarytas Vykdomasis komitetas. 2019 m. įvyko 5 visiems Komisijos nariams atviri posėdžiai, kuriuose svarstyti Komisijos metinės konferencijos laikas ir darbotvarkė, UNESCO Generalinės konferencijos ir Vykdomosios tarybos sesijų klausimai ir Sekretoriato parengtos Lietuvos pozicijos aktualiausiai klausimais, Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano esamos būklės analizė ir pradama rengti jo koncepcija iki 2030 metų, Nidos kilimo ir tępimo tako statuso keitimas į aerodromą, 2021–2030 m. nacionalinės pažangos programos švietimo strateginio tikslo uždavinių grupės klausimai, Kauno modernizmo architektūros nominacijos paraiškos rengimo eiga ir aktualijos, išklaudyta informacija apie Komisijos narių bei Sekretoriato darbuotojų dalyvavimą svarbiuose tarptautiniuose renginiuose, informacija apie aktualius ir rengiamus UNESCO dokumentus, tvirtinami kandidatai įgyvendinant aktualias UNESCO iniciatyvas, priimti sprendimai dėl UNESCO minimų datų programos, aptariami Sekretoriato veiklos ir kiti klausimai.

3. Sekretoriato veikla

Valstybės biudžeto asignavimai Sekretariatui

2019 m. iš valstybės biudžeto Sekretariatui buvo skirta 203 tūkst. Eur, o 2020 m. – 217 tūkst. Eur (žr. 1 ir 2 lenteles). Sekretoriato asignavimų valdytoja yra Kultūros ministerija.

1 lentelė

Valstybės biudžeto asignavimai Sekretariatui	2016	2017	2018	2019	2020
Darbo užmokestis*	104,2	108,0	111,0	153,0	167,0
Soc. draudimo įmokos**	32,3	33,5	33,8	2,2	2,4
Kitos prekės ir paslaugos***	26,5	47,5	48,2	47,8	47,6
Sąmatos suma tūkst. EUR	163,0	189,0	193,0	203,0	217,0

2019 m. Sekretoriato buvo šios pareigybės (8 darbuotojai): Sekretoriato generalinis sekretorius, generalinio sekretoriaus padėjėjas, vyriausiasis buhalteris, švietimo ir mokslo programų vadovas, kultūros programų vadovas, paveldo programų vadovas, komunikacijos programų vadovas bei valytojas.

2 lentelė

Kitos prekės ir paslaugos***	2016	2017	2018	2019	2020
Ryšių paslaugos	2,2	2,3	2,0	2,2	1,7
Kitos prekės	2,7	4,8	5,2		
Komandiruotės	10,1	11,0	10,0	11	12
Patalpų nuoma	2,3	20,3	20,3	20,3	20,3
Komunalinės paslaugos	4,1	3,6	4,0	3,5	2,6
Kitos prekės ir paslaugos	6,6	5,5	6,5	10,8	11

*Darbo užmokesčio fondas – nuo 2020 m. lėšos darbo užmokesčiui padidintos dėl padidėjusio pareiginės algos bazinio dydžio, dėl pasikeitusio minimalios algos dydžio, taip pat įgyvendinant Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatą – didinti kultūros ir meno darbuotojų darbo užmokestį.

**Socialinio draudimo įmokos didėja atitinkamai didėjant darbo užmokesčio fondui.

Šios dvi išlaidų eilutės yra nekeičiamos ir sutaupius lėšų jų perkėlimas ir panaudojimas kitoms išlaidoms padengti neįmanomas.

***Kitų prekių ir paslaugų išlaidas Sekretoriatas paskirsto savo nuožiūra, iš šių lėšų apmokamos ryšių paslaugos, kanceliarinės, ūkio prekės (kitos prekės), komandiruotės (Sekretoriato darbuotojų komandiruočių išlaidos), patalpų nuoma, komunalinės paslaugos, kompiuterių priežiūra, pastatų priežiūra ir draudimas, priešgaisrinė ir nežinybinė apsauga, reprezentacinės paslaugos, smulkios ekspertinės ir kitos paslaugos.

Skiriami valstybės asignavimai padengia Sekretoriato darbuotojų atlygio ir einamųjų paslaugų, patalpų išlaikymo išlaidas, tačiau papildomai veikai įgyvendinti lieka nedidelė dalis asignavimų, todėl Sekretoriatas projektams įgyvendinti teikia paraiškas Lietuvos kultūros tarybai, atsakingoms ministerijoms, fondams, tačiau tai ne visada užtikrina tinkamą atstovavimą UNESCO (ekspertų, kitų organizacijų atstovų dalyvavimo UNESCO renginiuose apmokėjimo klausimas).

2019 m. Sekretoriatas rengė projektų paraiškas dėl dalinio jų finansavimo Lietuvos kultūros tarybai, Kultūros ministerijai bei kitoms organizacijoms. Įvairiems projektams įgyvendinti buvo skirta 27 200 Eur (žr. 3 lentelę).

Lėšos 2019 m. Sekretoriato veiklai, projektams įgyvendinti		
Kultūros ministerija	Tarptautinė konferencija „Žymusis vilnietis Stanislovas Moniuška“, skirta Stanislovo Moniuškos 200-osioms gimimo metinėms paminėti	10,0 <i>(papildomas finansavimas)</i>
Kultūros ministerija	UNESCO Pasaulio paveldo centro atstovės Burču Ozdemir vizitas	0,9 <i>(papildomas finansavimas)</i>
Lietuvos kultūros taryba	Tarptautinės kilnojamosios parodos „Pasaulis semiotiko akimis“ pristatymas Sankt Peterburge ir Maskvoje (Rusijos Federacija)	8,0
Lietuvos kultūros taryba	Vilniaus apskrities nematerialaus kultūros paveldo nevyriausybių organizacijų katalogas	8,3
Iš viso tūkst. EUR		27,2

2019 m. buvo netiesiogiai skirtas finansavimas, susijęs su Sekretoriato veikla

UAB L'Oréal Baltic	L'Oréal–UNESCO stipendija „Moterims moksle“	12,0
UAB „Samsung Lietuva“	„Samsung Mokykla ateičiai“ apdovanojimas	10,0
Iš viso tūkst. EUR		22,0

Sekretoriato būstinės patalpos

Sekretoriato būstinė įsikūrusi 187,20 m² patalpose Šv. Jono g. 11, Vilniuje, nuomojamos iš Vilniaus m. savivaldybės, už kurias kas mėnesį mokama 1684,80 Eur. Pagal 2016 m. sudarytą patalpų nuomos sutartį, kurios galiojimo terminas – 5 m. (2017–2022), Sekretoriatas įsipareigojo už 1 m² nuomojamo ploto mokėti 9 Eur nuompinigius, už visą nuomojamą plotą – 1684 Eur per mėnesį (per metus – 20217,60 Eur).

4. Strateginiai UNESCO dokumentai ir įgyvendinimo veiklos

4.1 UNESCO konvencijos ir jų įgyvendinimo veiklos

4.1.1 Konvencija prieš diskriminaciją švietime (1960)

Sekretoriatas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai persiuntė kasmet gaunamą UNESCO Generalinės direktorės pavaduotojos švietimui Stefanios Giannini kreipimąsi, kviečiantį apsvarstyti galimybę mūsų valstybei prisijungti prie šios Konvencijos. Ministerijos nuomone, didžioji Konvencijos nuostatų dalis yra nebeaktualios ir nebeatitinka šiuo metu Lietuvoje galiojančio pažangesnio teisinio reguliavimo, nes tiek Europos Sąjunga, tiek Europos Taryba kelia aukštesnius reikalavimus/ standartus, susijusius su žmogaus teisių įgyvendinimu ir nediskriminavimu švietimo srityje. Šiuo metu Lietuvos įstatyminė bazė ir tarptautiniai įsipareigojimai užtikrina adekvatų šių teisių įgyvendinimą ir nediskriminavimo švietime principo užtikrinimą.

4.1.2 Nelegalaus kultūros vertybių įvežimo, išvežimo ir nuosavybės teisės perdavimo uždraudimo priemonių konvencija (1970)

Vasario 4 d., tarpininkaujant Sekretariatui, Kultūros ministerijos specialistai užpildė ir UNESCO sekretariatui pateikė Lietuvos periodinę ataskaitą apie Konvencijos įgyvendinimą.

4.1.3 Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija (1972)

Pasaulio paveldo komiteto 43-oji sesija

Birželio 30 – liepos 10 d. Baku (Azerbaidžanas) vyko Pasaulio paveldo komiteto 43-oji sesija, kurioje dalyvavo Komisijos narė Lietuvos nuolatinė atstovė prie UNESCO ambasadorė Irena Vaišvilaitė ir Sekretariato paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė. Sesijos darbotvarkėje išskirtini trys Lietuvai aktualūs klausimai: beprasidedantis trečiasis periodinės ataskaitos ciklas, vertybių nominacijos paraiškų rengimo ir svarstymo procesas bei Konvencijos įgyvendinimo gairių papildymai.

2018 m. nuo Arabų šalių prasidėjo trečiasis periodinės ataskaitos ciklas. Europa ir Š. Amerikos regionas periodines ataskaitas turės pateikti 2022 metais. Trečiojo ciklo periodinės ataskaitos klausimai susiję su integruotu požiūriu į pasaulio paveldo vertybes. Šalių narių prašoma įvertinti, kaip aktyviai Rekomendacija dėl Istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (2011) ir Jungtinių Tautų Darna vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslai integruojami į nacionalinio kultūros paveldo lauką. Pabrėžtina, kad Lietuva, pasitikdama trečiąjį periodinės ataskaitos ciklą, turėtų įtvirtinti nacionalinio koordinatoriaus ir vietos valdytojo funkcijas ir atsakomybę.

Sesijoje buvo aptartas klausimas dėl vertybių nominacijos paraiškų rengimo ir svarstymo proceso. Pastaruoju metu patariamąsios organizacijos, UNESCO Pasaulio paveldo centras ir kai kurios šalys narės reiškia vis didesnį susirūpinimą dėl Pasaulio paveldo komiteto veiklos politizavimo, galimų interesų konfliktų, kai jo nariai dalyvauja svarstant savo šalies nominacijas, sprendimai priimami nesilaikant Konvencijos įgyvendinimo gairių ir kai kuriais atvejais – Darbo tvarkos taisyklių nuostatų. Tai paskatino sukurti *ad hoc* darbo grupę, vadovaujamą Tuniso atstovų, kuri persvarstytų nominacijos procesą, atsižvelgdama į Globalią pasaulio paveldo strategiją ir Pasaulio paveldo komiteto elgesio kodeksą.

Pasaulio paveldo komitetas persvarstė Konvencijos įgyvendinimo gaires ir ženkliai jas papildė naujomis nuostatomis ar jų pataisomis, kad būtų integruoti svarbiausi UNESCO tikslai ir prioritetai, siejami su darniu vystymuisi ir lyčių lygybe.

Sesijoje Pasaulio paveldo komitetas svarstė 166 pasaulio paveldo vertybių išsaugojimo būklės ataskaitas, į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą buvo įrašytos 29 vertybės.

Daugiau apie Pasaulio paveldo komiteto 43-ąją sesiją:

<http://whc.unesco.org/en/sessions/43COM/>

Liepos 5 d. Sekretariato paveldo programų vadovė R. Vaičekonytė-Kepežinskienė susitiko su UNESCO Pasaulio paveldo centro Europos ir Š. Amerikos skyriaus vadove Isabelle Anatole-Gabriele. Vienas iš aptartų klausimų – kvietimas UNESCO ir ICOMOS atstovams atvykti į 2019 m. Modernių miestų forumą rugsėjo 11–13 d. Kaune. I. Anatole-Gabriele sveikino Forumo iniciatyvą, paminėdama, kad tai iš esmės naudinga Kauno nominacijos procesui. Be to, I. Anatole-Gabriele išreiškė norą apsilankyti Lietuvoje 2020 m., jei bus organizuojama tarptautinė konferencija, skirta pasaulio paveldo vertybių valdymui. Ji palaikė tokios konferencijos idėją paaiškinus, kad kol kas nė viena Lietuvos pasaulio paveldo vertybė neturi valdymo planų. Sutarta, kad konferencijos tiksluose turi būti akcentuoti praktiniai aspektai ir pradėto darbo su valdymo planais tęstinumas. Tuo pačiu metu I. Anatole-Gabriele planuotą apsilankyti ir Kuršių nerijoje.

Darbo grupė Integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modeliui parengti

Kultūros ministro 2018 m. spalio 11 d. įsakymu Nr. ĮV-736 buvo sudaryta darbo grupė Integralios kultūros paveldo apsaugos politikos modeliui (toliau – Integralios politikos modelis) parengti, kurioje Sekretariatui atstovavo generalinė sekretorė Asta Junevičienė, pavaduojantis asmuo – paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė. Ši darbo grupė darbą pabaigė 2019 m. gruodžio mėn.

Sekretoriato atstovės teikė informaciją ir pasiūlymus kultūros paveldo apsaugą ir paslaugų teikimą reglamentuojančių teisės aktų ir kultūros paveldo apsaugos srityje dalyvaujančių institucijų funkcijų tyrimui, kurį atliko UAB „Smart Continent LT“ specialistai. Sekretoriato pateikta informacija ir pasiūlymai buvo susiję su Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija ir jos įgyvendinimo reikalavimais, pasaulio paveldo vertybių valdymu ir apsauga, pateiktomis svarstyti Integralios politikos modelio alternatyvomis, susijusiomis su kultūros paveldo administraciniu valdymu, apsauga, priežiūra. Sekretoriatas atkreipė dėmesį, kad reikėtų taikyti diferencijuotus kultūros paveldo išsaugojimo reikalavimus, atsižvelgiant į kultūros paveldo lygmenį (nacionalinį, regioninį, vietinį) ir, nepriklausomai nuo pasiūlytų alternatyvų, užtikrinti aktyvų atsakingų institucijų bendradarbiavimą su savivaldybėmis. Sekretoriatas pasiūlė, įgyvendinant Konvencijos įgyvendinimo gairių reikalavimus ir siekiant užtikrinti atsakingą ir efektyvų visų keturių Lietuvos pasaulio paveldo vertybių valdymą ir apsaugą, sudaryti realiai veikiančias tarpinstitucines tarybas, kuriose būtų atsakingų institucijų ir savivaldybių atstovai su konkrečiais įgaliojimais, paskirti nacionalinį kultūros paveldo koordinatorių ir įtvirtinti vietos valdytojo pareigybę, numatant konkrečias funkcijas ir atsakomybę. Be to, buvo atkreiptas dėmesys į Integralios politikos modelio ataskaitoje netinkamai traktuojamus Lietuvos valstybės prisijungimo prie Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencijos teisinius aspektus.

Sekretoriatas atkreipė dėmesį į conceptualius Integralios politikos modelio aspektus – tarptautines paveldosaugos tendencijas bei jų pritaikymą nacionaliniu lygmeniu. Lietuva, būdama tarptautinių organizacijų (Jungtinių Tautų, UNESCO, Europos Sąjungos) narė, įsipareigoja laikytis bendrų norminių teisės aktų ir integruoti pamatines tarptautines nuostatas į Lietuvos kultūros paveldo apsaugai skirtus nacionalinės teisės dokumentus ir, remdamasi darnaus vystymosi koncepcija, reflektuoti naują požiūrį į kultūros paveldui ir jo išsaugojimui keliamus integralumo ir darnumo siekius. Be konkrečių UNESCO konvencijų, buvo pasiūlyta vadovautis trimis baziniais tarptautiniais dokumentais – Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m., Jungtinių Tautų Naujajai miesto darbotvarke ir UNESCO Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (2011), taip pat atsižvelgti į Europos kultūros paveldo strategiją XXI amžiuje, Davoso deklaraciją, kurią tvirtinant dalyvavo ir Kultūros ministerijos atstovai. Taip pat buvo pabrėžta, kad Integralios politikos modelį būtina kurti atsižvelgiant į Lietuvos valstybės strateginiuose dokumentuose jau suderintas ir suformuluotas kultūros paveldo išsaugojimo nuostatas bei plačiau traktuoti integralumo sąvoką kultūros paveldo apsaugos srityje.

Paraiškos siekiant Kauno modernizmo architektūrą įrašyti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą rengimo aktualijos

Priežiūros darbo grupės veikla. 2019 m. įvyko du Priežiūros darbo grupės posėdžiai, kurių metu buvo aptarti Ekspertų darbo grupės 2018–2019 m. II ketvirtyje atlikti darbai ir 2019–2020 m. planai. Susitikimuose buvo pristatyta nominuojama vertybės teritorija ir apsaugos zona, atkreipiant dėmesį į Kauno miesto savivaldybės požiūrį dėl teritorijos. Taip pat buvo aptartas lėšų poreikis nominacinei bylai parengti, susijęs su tarptautinio eksperto kvietimu į Modernizmo miestų forumą Kaune rugsėjo 12–13 dienomis. Atnaujintoje darbo grupėje Sekretariatui toliau atstovauja generalinė sekretorė Asta Junevičienė.

Ekspertų darbo grupės veikla. 2019 m. įvyko aštuoni Ekspertų darbo grupės posėdžiai, juose buvo galutinai apsispręsta dėl paraiškos teritorijos ir paraiškos apimties. Po konsultacijų su tarptautiniais ekspertais buvo nuspręsta koreguoti teritoriją, neapsiribojant vien Naujamiesčiu – siūloma nominuojamą

teritoriją papildyti Žaliakalnio Ažuolyno dalimi. Atitinkamai buvo koreguojama paraiškos koncepcija, kurioje išplėtota miesto-sodo urbanistinė idėja ir jos pristatymas. 2019 m. parengtos ir (arba) papildytos paraiškos 1–4 dalys.

Rugsėjo 11 d. Kauno m. savivaldybė inicijavo Kauno modernizmo nominacijos Ekspertų darbo grupės susitikimą su tarptautiniais specialistais, Tarptautinio modernizmo miestų forumo dalyviais. Jiems ekskursijos metu buvo pristatytas Kauno modernizmo paveldas bei rengiamos Kauno modernizmo nominacijos UNESCO Pasaulio paveldo sąrašui koncepcija (pristatė prof. dr. Marija Drėmaitė ir doc. dr. Vaidas Petrulis). Svečiai iš įvairių UNESCO pasaulio paveldo vietovių dalinosi vertingomis įžvalgomis ir patirtimi, kaip prižiūrėti ir valdyti miesto plėtrą, leisti jam evoliucionuoti išsaugant identitetą ir architektūrinį paveldą, integruoti darnaus vystymosi principus. Taip pat buvo aptartos skirtingos modernizmo sąvokos interpretacijos, galimos tolesnės Kauno nominacijos plėtojimo kryptys, autentiškumo klausimas.

Gruodžio mėn. buvo atnaujinta Ekspertų darbo grupė, jos vadove tapo prof. dr. Marija Drėmaitė, darbo grupės veikloje dalyvauja Sekretoriato paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė.

Paraišką siekiant Kauno modernizmo architektūrą įrašyti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą planuojama parengti iki 2020 m. rugsėjo mėnesio.

Tarpinstitucinė darbo grupė dėl Kultūros paveldo vietovių stebėsenos taisyklių ir Vietovės apžiūros akto formos pildymo taisyklių naujos redakcijos parengimo

Nuo vasario 28 d. Kultūros paveldo departamente įvyko keturi Kultūros ministerijos pavedimu įsteigtos Tarpinstitucinės darbo grupės dėl Kultūros paveldo vietovių stebėsenos taisyklių ir Vietovės apžiūros akto formos pildymo taisyklių naujos redakcijos parengimo posėdžiai. Sekretoriatas pateikė pasiūlymus ir aktyviai dalyvavo darbo grupės veikloje, kurios tikslas – minėtas taisykles papildyti pasaulio paveldo vertybėms keliamais reikalavimais, įtvirtinti tarptautinio lygmens bei išskirtinės visuotinės vertės, autentiškumo, vientisumo kriterijų rodiklius. Sekretariatui darbo grupėje atstovauja paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė.

Tarptautinis modernizmo miestų forumas

Rugsėjo 12–13 d. Kaune ir Vilniuje įvyko antrasis Tarptautinis modernizmo miestų forumas „Nuo modernaus iki šiuolaikinio: XX amžiaus architektūros paveldo išsaugojimo praktika, grįsta Tel Avivo dokumentu modernizmo miestams“, kurio vienas iš organizatorių buvo Sekretoriatas. Forumu buvo siekiama telkti su UNESCO vardu siejamų modernizmo miestų tinklą ir vystyti bendradarbiavimą sprendžiant aktualius modernizmo paveldo vertinimo, finansinių paskatų, miesto plėtros poreikių, bendruomenių įtraukimo klausimus, dalintis patirtimi apie miestų valdymą, jų valdymo sistemas, gebančias reaguoti į sparčiai kintančią aplinką ir valdyti pokyčius neprarandant miesto *genius loci* (vietos dvasios). Forume dalyvavo žinomi modernizmo paveldo specialistai: Dennis Rodwell (Didžioji Britanija), Jeremie Hoffmann (Izraelis), Edward Denison (Didžioji Britanija), Patrizia Bonifazio (Italija), Anke Zalivako (Vokietija) ir kt.

Rugsėjo 13 d. Forumas persikėlė į Vilnių, - jo dalyviams buvo surengta ekskursija, supažindinanti su Vilniaus modernizmo architektūra, o viename svarbiausių ir žinomiausių Lietuvos moderniosios architektūros statinių Vilniuje – architektų Vytauto ir Algimanto Nasvyčių projektuotuose Lietuvos Respublikos Seimo rūmuose įvyko Apskrito stalo diskusija, kurioje dalyvavo užsienio ekspertai ir Lietuvos, ypač Vilniaus architektūros specialistai ir bendruomenė.

Šį forumą globojo Lietuvos Respublikos Seimo Kultūros komitetas.

Kreipimasis dėl Kauno centrinio pašto rūmų išsaugojimo užtikrinimo

Metų pradžioje Susisiekimo ministerijai priklausančiame Kauno centriname pašte (šiuo metu jį valdo ministerijai pavaldi įstaiga „Lietuvos paštas“) įvyko vandentiekio avarija, sausio 22 d. pastatui dar kartą buvo padaryta žala. Reaguodamas į tai, Sekretoriatas kartu su VšĮ „Kaunas 2022“, Lietuvos architektų sąjungos Kauno skyriumi ir Vytauto Didžiojo universitetu išplatino kreipimąsi į atsakingas institucijas dėl Kauno centrinio pašto rūmų išsaugojimo darbų ir pastato įveiklinimo užtikrinimo. Kreipimasis buvo adresuotas Susisiekimo ir Kultūros ministerijų vadovams bei Vyriausybės kancleriui akcentuojant, kad Kauno centrinis paštas yra nacionalinės reikšmės kultūros paveldo objektas, vienas ryškiausių Lietuvos modernizmo architektūros simbolių, todėl šio pastato būklė ir jo įveiklinimas įvairių tarptautinių iniciatyvų UNESCO pasaulio paveldo bei Europos kultūros paveldo kontekstuose, yra labai svarbus, siekiant išsaugoti Lietuvos įvaizdį bei prestižą.

Sekretoriatas iniciavo Komisijos pirmininko prof. Jonas Ruškaus kreipimąsi į atsakingas institucijas dėl Kauno centrinio pašto rūmų pardavimo, ieškant bendradarbiavimo galimybių ir siekiant bendro tarpinstitucinio sutarimo išsaugant pastatą ir jo dalines funkcijas, taip pat atveriant jį visuomenei ir kultūrinei veiklai. Kauno centrinio pašto rūmai, geriausiai reprezentuojantys Kauno modernizmo architektūrą, jau yra sulaukę tarptautinio įvertinimo, vykdoma aktyvi tarptautinė viešinimo kampanija. Kreipimesi pabrėžiama, kad vykdant Kauno modernizmo architektūros įrašymo į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą procedūras, valstybės pozicija kultūros paveldo apsaugos ir išsaugojimo srityje turi būti nuosekli ir įsipareigojanti. Valstybės įmonei „Lietuvos paštas“ priklausančių pastatų, įrašytų į Nacionalinį paveldo registrą, aptarimui buvo skirti du posėdžiai – spalio 23 d. įvykęs Susisiekimo ministerijoje ir lapkričio 13 d. Seimo Kultūros komitete. Susitikimuose dalyvavo Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė.

Darbo grupė 2020 m. UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metų minėjimo programos projektui parengti

Valstybinės kultūros paveldo komisijos iniciatyva Seimas 2019 m. gegužės 30 d. nutarimu Nr. XIII-2143 2020-uosius paskelbė UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metais. Įgyvendinant šį nutarimą, birželio 28 d. Sekretoriato buvo surengtas susitikimas, kuriame dalyvavo kultūros viceministrė Ingrida Veliutė, Valstybinio kultūros paveldo komisijos pirmininkė Evelina Karalevičienė, Nacionalinio ICOMOS komiteto pirmininkė Marija Nemunienė ir kitų susijusių institucijų atstovai. Susitikime buvo aptarti pamatiniai tikslai ir aktualijos, siekiant įprasminti šią sukaktį, diskutuota, kokios išliekamosios vertės šių metų paminėjimu būtų siekiama. Buvo akcentuota, kad svarbu susitelkti ne tik projektinei veiklai ir reprezentaciniams renginiams, bet ir siekti priimti ilgalaikius politinius, teisinius sprendimus, siejamus su efektyvesne Lietuvos pasaulio paveldo vertybių apsauga, išsaugojimu, valdymu ir populiarinimu. Aptartos finansinės šio minėjimo galimybės, akcentuojant Lietuvos kultūros tarybos finansavimo šaltinį. Nutarta sudaryti tarpinstitucinę UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metų minėjimo programai parengti darbo grupę, kurią rugpjūčio mėnesį Kultūros ministerijos pavedimu buvo pavesta organizuoti Sekretoriatui. Darbo grupei vadovavo kultūros viceministrė I. Veliutė, jos pavaduotoja buvo paskirta Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė, Sekretoriatui pavedant techniškai patarnauti darbo grupės veiklą.

Rugsėjo 16 d. įvyko darbo grupės posėdis, kuriame apsvarstyti pasiūlymai, pateikti 17 įstaigų ir organizacijų, 18 savivaldybių bei trijų muziejų. Iš viso 2020 m. UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metų minėjimui buvo atrinktos 28 veiklos (projektai) ir programos projektas pateiktas Kultūros ministerijai. Sekretoriatui taip pat pavesta parengti ir koordinuoti bendrą UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metų komunikacinę programą, kuriai parengti ir įgyvendinti bus skirta Kultūros ministerijos lėšų.

Atnaujinta Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos interneto svetainės Pasaulio paveldo skiltis

Sekretoriatas parengė ir 2019 m. pradžioje atnaujino Komisijos interneto svetainės pasaulio paveldo skiltį (<https://unesco.lt/kultura/pasaulio-paveldas>). Joje pateikiama naujausia informacija ir

naudingos nuorodos į svarbiausius UNESCO dokumentus, programas ir veiklas, susijusias su pasaulio paveldu. Nauji ir papildyti šios temos straipsniai išsamiau supažindina su Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija, UNESCO Pasaulio paveldo komiteto, Pasaulio paveldo centro, patariamųjų organizacijų veiklos sritimis, bendradarbiavimo su Konvencijos šalimis narėmis principais, vertybių apsaugos ir išsaugojimo reikalavimais, Pasaulio paveldo emblemos naudojimo taisyklėmis. Skiltyje pateikta išsami informacija apie nacionaliniu lygiu už pasaulio paveldą atsakingas institucijas bei Konvencijos šalies narės įsipareigojimus, tai pat apie Lietuvos pasaulio paveldo vertybes.

4.1.4 Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencija (2001)

Su Povandeninio kultūros paveldo apsaugos konvencija susiję renginiai

Birželio mėn. vyko Konvencijai skirtų renginių ciklas, prasidėjęs Breste (Prancūzija), kur buvo surengta Tarptautinė povandeninio kultūros paveldo apsaugos konferencija. Birželio 20–21 d. Paryžiuje vyko Konvencijos šalių narių 7-oji sesija ir Mokslinės-techninės patariamiosios tarybos 10-asis susitikimas. Šiuose tarptautiniuose susitikimuose dalyvauja valstybių atstovai, Mokslinės-techninės patariamiosios tarybos nariai, akredituotos nevyriausybinės organizacijos, UNITWIN povandeninės archeologijos tinklo universitetai ir tarptautiniai ekspertai. Jie aptaria povandeninio kultūros paveldo apsaugos ateities perspektyvas, ieškodami efektyvių apsaugos ir išsaugojimo priemonių, bei diskutuoja apie kylančias globalias grėsmes, švietimo ir sklaidos poreikius. Konvencijos šalių narių 7-ojoje sesijoje buvo perrinkta dalis naujų Mokslinės-techninės patariamiosios tarybos narių. Lietuvai pateikus akademiko prof. habil. dr. Vlado Žulkaus, šiame komitete dirbusio nuo 2009 m., kandidatūrą, jis nebuvo išrinktas. Nuo šiol Europos regionui komitete atstovaus Italijos, Albanijos, Bulgarijos ir Slovėnijos delegatai.

4.1.5 Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencija (2003)

Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo ir vertybių, įrašytų į Reprezentatyvųjį žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą, būklės periodinės ataskaitos santrauka bei darbo grupės rekomendacijos

2018 m. Lietuva pateikė UNESCO 2-ąją periodinę ataskaitą apie Konvencijos įgyvendinimą (2012–2017 m. laikotarpiu) bei ataskaitas apie Lietuvos vertybių, įtrauktų į UNESCO Reprezentatyvųjį žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą, (kryždirbystės, Baltijos dainų ir šokių šventės bei sutartinių) būklę. Ataskaita buvo apsvastyta 2018 m. lapkričio 26 d. Tarpvyriausybiniu nematerialaus kultūros paveldo komiteto 13-osios sesijos metu ir numatoma patvirtinti Konvencijos Generalinės asamblėjos 8-ojoje sesijoje 2020 birželio mėnesį.

2019 m. Sekretoriatas parengė periodinės ataskaitos santrauką lietuvių kalba ir rekomendacijų dėl Konvencijos įgyvendinimo ir Lietuvos vertybių, įrašytų į Reprezentatyvųjį žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą, išsaugojimo projektą. Projektas suderintas su Kultūros ministro ... įsakymu Nr. patvirtintos darbo grupės UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimui užtikrinti nariais, išplatintas suinteresuotoms organizacijoms bei paskelbtas Komisijos interneto svetainėje ir socialinėje paskyroje.

Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos įgyvendinimo poveikio, rezultatų, pagrindinių rodiklių ir vertinimo gairės

Sekretoriatas, bendradarbiaudamas su jame praktiką atlikusia Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto IV kurso studente Agne Samsoniene, į lietuvių kalbą išvertė Konvencijos įgyvendinimo poveikio, rezultatų, pagrindinių rodiklių ir vertinimo gaires. Šios gairės, kurias parengė Konvencijos komiteto įgaliota tarpvyriausybė darbo grupė, yra skirtos Konvencijos valstybėms narėms, siekiant užtikrinti

tinkamą nematerialaus kultūros paveldo ir etninės kultūros apsaugą bei rengiant periodines Konvencijos įgyvendinimo ataskaitas. Dokumente kalbama apie optimalų laukiamą nematerialaus kultūros paveldo apsaugos poveikį, galimus trumpalaikius, vidutinės trukmės ir ilgalaikius apsaugos rezultatus, įvardintos pagrindinės nematerialaus kultūros paveldo apsaugos taikymo sritys (gebėjimai, perdavimas / švietimas, sąvadai / tyrimai, politika / teisinės ir administracinės priemonės, pripažinimas visuomenėje / darnus vystymasis, pripažinimas visuomenėje, sąmoningumo didinimas / žiniasklaida, bendruomenių ir kt. įsitraukimas, tarptautinis bendradarbiavimas), vertinimo kriterijai ir rodikliai. Dokumentas išplatintas suinteresuotoms institucijoms ir paskelbtas Komisijos interneto svetainėje.

Vilniaus apskrities informacinės nevyriausybių organizacijų, dirbančių nematerialaus kultūros paveldo ir etninės kultūros srityse, duomenų bazė / katalogas

Sekretoriatas, bendradarbiaudamas su Vilniaus etninės kultūros centru, pateikė projekto „Vilniaus apskrities nematerialaus kultūros paveldo nevyriausybių organizacijų katalogas“ paraišką Lietuvos kultūros tarybai ir jam įgyvendinti gavo 8 300 eurų. Projektu siekiama skatinti nevyriausybių organizacijų sektorių, veikiantį nematerialaus kultūros paveldo ir etninės kultūros srityse, pristatyti visuomenei savo veiklą, keistis informacija, padėti rasti partnerius galimiems nacionalinio ir tarptautinio lygmens bendradarbiavimo projektams. Birželio 25 – gruodžio 31 d. Sekretoriatas įgyvendino I projekto etapą: sukurta ir parengta interneto svetainė, jos dizaino ir struktūros koncepcija, paskelbtas ir išplatintas elektroninis kvietimas registruotis bei teikti informaciją, aktyvuota svetainė lietuvių ir anglų kalbomis (<https://www.nematerialuspaveldasno.lt/>), kataloge sukurti nevyriausybių organizacijų paieškos filtrai pagal pavadinimą, vietovę ir veiklos sritis.

Kvietimas per seniūnijas, savivaldybes ir bendruomenes buvo išplatintas Vilniaus apskrities (Elektrėnų, Vilniaus miesto, Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų, Ukmergės ir Vilniaus rajonų savivaldybių bei seniūnijų) nevyriausybiniams organizacijoms elektroniniu paštu, paskelbtas Komisijos interneto svetainėje ir „Facebook“ paskyroje bei Vilniaus etninės kultūros centro interneto svetainėje.

Kataloge užsiregistravo 83 nevyriausybines organizacijos. Kuriama svetainė buvo pristatyta Helsinkyje vykusioje tarptautinėje konferencijoje „Gyvasis paveldas Šiaurės šalyse“ ir lapkričio 21 d. Taujėnuose vykusiame Lietuvos nacionalinio kultūros centro surengtame seminare, skirtame nematerialaus kultūros paveldo specialistams savivaldybėse, saugomose teritorijose, kultūros centruose ir kt. įstaigose. Sekretoriatas pasirašė bendradarbiavimo sutartį su Vilniaus etninės kultūros centru dėl šio projekto II etapo įgyvendinimo 2020 m. organizuojant mokymus, baigiamąjį projekto pristatymo renginį bei 2020 m. kovo 31 d. perduodant / priimant administruoti sukurtą svetainę. Sekretoriatas pateikė Lietuvos kultūros tarybai I etapo įgyvendinimo rezultatų ir finansinę ataskaitas.

Baltijos šalių gyventojų dalyvavimo Dainų ir šokių šventės sąjūdyje tyrimas

Sekretoriatas interneto svetainėje paskelbė į lietuvių kalbą išverstą Latvijos kultūros akademijos Mokslinių tyrimų centro 2017 m. atliktą Baltijos šalių gyventojų dalyvavimo Dainų ir šokių šventės sąjūdyje tyrimą, kurio tikslas buvo išsiaiškinti, kaip Latvijos, Lietuvos ir Estijos gyventojai dalyvauja šiame sąjūdyje bei įvairiose pomėgių ugdymo veiklose, kolektyvuose ir mėgėjų meno grupėse. Daugiau informacijos: <https://unesco.lt/archives/4170>.

Šiaurės šalių gerųjų nematerialaus kultūros paveldo praktikų portalas

Sekretoriato iniciatyva į Šiaurės šalių gerųjų nematerialaus kultūros paveldo praktikų portalą įtraukta informacija apie tradicinių šokių klubų sąjūdį Lietuvoje (organizatorius – Vilniaus etninės kultūros draugija ir Tradicinių šokių klubas). Tai pirmoji ir vienintelė Lietuvos ir Baltijos valstybių iniciatyva minėtame portale, labai palankiai įvertinta Helsinkyje vykusioje tarptautinėje konferencijoje ir įvardinta

geruoju pavyzdžiu plėtojant Šiaurės šalių ir Baltijos valstybių bendradarbiavimą. Daugiau informacijos: www.nordicsafeguardingpractices.org.

Tarptautinė konferencija „Gyvasis paveldas Šiaurės šalyse“ ir darnaus vystymosi mokymai

Spalio 31 – lapkričio 2 d. Hanasaari saloje (Suomija) įvyko tarptautinė konferencija „Gyvasis paveldas Šiaurės šalyse“, skirta bendruomenių ir nevyriausybiinių organizacijų darniose visuomenėse vaidmeniui aptarti. Konferenciją surengė Suomijos paveldo agentūra, bendradarbiaudama su Suomijos švietimo ir kultūros ministerija, „Hanaholmen“ kultūros centru, Suomijos menų skatinimo centru ir Suomijos nacionaline UNESCO komisija. Konferencijoje buvo diskutuojama apie nematerialaus kultūros paveldo ir darnaus vystymosi sąsajas, apsaugos praktikas ir gerąsias patirtis, Šiaurės ir Baltijos šalių bendradarbiavimo patirtis bei galimybes ir kt. Renginyje ne kartą akcentuota geroji bendradarbiavimo su Sekretoriatu patirtis, įtraukiant Lietuvos tradicinių šokių klubų judėjimą į Šiaurės šalių gerųjų nematerialaus kultūros paveldo apsaugos praktikų registrą. Renginyje pristatyta Suomijos menų skatinimo centro parengta mokymo priemonė „Darnumo ratas“, skirta skatinti refleksijas apie nematerialaus kultūros paveldo ir darnaus vystymosi sąsajas. Renginyje dalyvavo Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė. Sekretoriatas, bendradarbiaudamas su Suomijos menų skatinimo centru, į lietuvių kalbą išvertė „Darnumo rato“ maketą. Lietuvos nacionalinis kultūros centras šią priemonę išleido 100 vnt. tiražu ir panaudojo lapkričio 21 d. Taujėnuose vykusiame seminare.

Nematerialaus kultūros paveldo apsaugos konvencijos tarpvyriausybinių komiteto 14-oji sesija

Gruodžio 9–14 d. Bogotoje (Kolumbija) vyko Konvencijos tarpvyriausybinių komiteto 14-oji sesija, skirta 2019 m. minimiems Tarptautiniams vietos tautų kalbų metams. Joje dalyvavo UNESCO Generalinė direktorė Audrey Azoulay, per tūkstantis šios Konvencijos šalių narių atsakingų institucijų, nevyriausybinių organizacijų ir kitų institucijų atstovų. Lietuvai atstovavo nuolatinės atstovybės prie UNESCO ministras patarėjas Gytis Marcinkevičius ir Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė. Sesijos dalyviai diskutavo įvairiais nematerialaus kultūros paveldo apsaugos ekstremalių situacijų, konfliktų atvejais klausimais, svarstė vertybių, įrašytų į Konvencijos sąrašus, aktualijas, susijusias su žmogaus teisių pažeidimais, periodinių ataskaitų reformą, aktyvesnio nevyriausybinių organizacijų įtraukties klausimus, tęsė diskusijas ir refleksijas, susijusias su valstybių požiūriu į Vertinimo komisiją, tikslais, kriterijų taikymu, įtraukiant vertybes į Konvencijos sąrašus, ir kt. Sesijoje į Konvencijos sąrašus įrašytos 42 naujos nematerialaus kultūros paveldo vertybės.

Lietuvos atstovai debatuose pabrėžė Vertinimo komisijos rekomendacijų svarbą ir išreiškė susirūpinimą dėl rekomendacijų ignoravimo, Komitetui siekiant įtraukti į Konvencijos sąrašus kiek įmanoma daugiau vertybių, nepaisant to, kad vertybių paraiškos neatitinka atrankos kriterijų. Taip pat pabrėžė Vertinimo komisijos patikimumo sąsajas su Konvencijos sąrašų patikimumu, šalių narių indėlių deleguojant ekspertus bei nevyriausybinių organizacijų atstovus į Vertinimo komisiją. Lietuva taip pat pasisakė dėl būtinybės aiškiai apibrėžti atvejus, kai galima taikyti dialogo procedūrą. Pabrėžta, kad nominacijų grąžinimas gali būti puikus įrankis tobulinti paraiškas, o kartais net imtis pozityvių išsaugojimo priemonių. Taip pat buvo išsakytas pasiūlymas skatinti šalis kurti nacionalinius, regioninius ar subregioninius gerųjų praktikų registrus (pvz., Šiaurės šalių gerųjų praktikų registras).

Nacionalinis nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadas

Sausio 18 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė ir Lietuvos nacionalinio nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvado (toliau – Sąvadas) ekspertų komisijos narė Milda Valančiauskienė dalyvavo Lietuvos nacionalinio kultūros centro surengtoje diskusijoje dėl kontraversiškai vertinamos vertybės „Teatralizuotas Velyknakčio budėjimas Pievėnų Nukryžiuotojo Jėzaus bažnyčioje“, jos ir Konvencijos nematerialaus kultūros paveldo sąvokos neatitikimo, raštu pateikė pastabas bei vertinimus.

M. Valančiauskienės siūlymu į diskusiją pakviesti Vilniaus universiteto, Vytauto Didžiojo universiteto istorikai, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Judaikos tyrimų centro atstovai išsakė kritines pastabas dėl šios tradicijos įtraukimo į Sąvadą.

Vasario 5 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė dalyvavo Lietuvos nacionalinio kultūros centro surengtame papildomame kandidatūrų į Sąvadą svarstyme. 2019 m. į Sąvadą buvo nutarta įtraukti 9 vertybes: Totorių pavasario ūkio darbų pabaigtuvių šventės „Sabantui“ tradicijas Visagine, sporto žaidimą „Lietuviškos ristynės“, Skudutiškio Švč. Mergelės Marijos apsireiškimo vietoje akmenų su ženklais ir šaltiniu lankymą, grojimą bandonija Tauragės krašte, Biržų krašto sutartinių atlikimo tradiciją, Dainas iš marių dugno – užlietų Kauno rajono kaimų dainavimo tradicijas, Tarptautinį folkloro festivalį „Skamba skamba kankliai“ Vilniuje, grojimą Peterburgo armonika Rytų Aukštaitijoje ir verbų tradiciją Vilniaus krašte.

Kovo 15 d. Vilniaus Rotušėje vykusioje iškilmingoje ceremonijoje buvo pristatytos 9 į Sąvadą įrašytos nematerialaus kultūros paveldo vertybės ir įteikti sertifikatai jų saugotojams. Renginyje dalyvavo Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė.

Spalio 3 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė, Sąvado komisijos ekspertė, dalyvavo Sąvado elektroninės sistemos naudojimo mokymuose, kuriuos surengė Lietuvos nacionalinis kultūros centras.

Lapkričio 20–21 d. Taujėnuose (Ukmergės r.) vyko Lietuvos nacionalinio kultūros centro surengtas seminaras „Nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvadas: kūrimas ir plėtra“, skirtas nematerialaus kultūros paveldo specialistams, dirbantiems savivaldybėse, saugomose teritorijose, kultūros centruose ir kt. įstaigose. Sekretoriato kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė seminare pristatė pranešimą „Gerosios nematerialaus kultūros paveldo apsaugos patirtys pasaulyje ir nevyriausybinių organizacijų vaidmuo“, moderavo diskusiją ir „Darnumo dirbtuves“, skirtas nematerialaus kultūros paveldo ir darnaus vystymosi sąsajoms. Viena pranešimo dalis buvo skirta Sekretoriato įgyvendinamam projektui „Vilniaus apskrities informacinės nevyriausybinių organizacijų, dirbančių nematerialaus kultūros paveldo ir etninės kultūros srityse, duomenų bazė / katalogas“ pristatyti bei paskatinti jame dalyvauti Vilniaus apskrities rajonų savivaldybių bei seniūnijų nevyriausybines organizacijas.

Gruodžio 13 d. Lietuvos nacionaliniame kultūros centre vyko Sąvado ekspertų komisijos posėdis. Šios komisijos narė Sekretoriato kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė raštu pateikė 4 paraiškų vertinimus, siūlydama pirčių lankymo tradicijas, Kazanės totorių vestuvių pyrago „Čak čak“ tradicijas Lietuvoje bei karaimų vestuvių tradicijas įtraukti į Sąvadą, o Lietuvos vietovardžių neįtraukti, nes neatitinka nematerialaus kultūros paveldo sąvokos. Galutinį sprendimą dėl naujų vertybių įrašymo į Sąvadą numatoma priimti 2020 m. pradžioje.

4.1.6 Konvencija dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo (2005)

Konvencijos dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo šalių konferencijos 7-oji sesija

Birželio 4–7 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje vyko Konvencijos šalių konferencijos 7-oji sesija. Lietuvai joje atstovavo Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė ir Lietuvos nuolatinės atstovybės prie UNESCO diplomatė Kristina Tamošaitytė.

Sesijos dalyviai patvirtino Tarpvyriausybinių komiteto ir Konvencijos sekretoriato ataskaitas. Jose pabrėžta Konvencijos įgyvendinimo gairių dalies, susietos su Konvencijos 9 str. ir skirtos periodinių ataskaitų struktūrai, ir gairių, skirtų Konvencijos įgyvendinimui skaitmeninėje aplinkoje, svarba. Sesijoje buvo nutarta pritarti kvietimui 8-ojoje sesijoje pristatyti valstybių narių parengtus nacionalinius Konvencijos įgyvendinimo skaitmeninėje aplinkoje veiklos planus. Pabrėžta būtinybė mokėti savanoriškus mokesčius į Tarptautinį kultūros raiškos įvairovės fondą, valstybės narės skatinamos skirti papildomas biudžetines lėšas, skirtas UNESCO sekretoriato gebėjimams stiprinti bei ekspertams pritraukti. Taip pat buvo patvirtinta speciali sąskaita fonde, skirta besivystančioms šalims ir skurdo mažinimui. Pritarta

sprendimui ateityje rengti Konvencijos tarpvyriausybinių komiteto sesijas vasario mėnesiais, o Konvencijos komiteto 13-ąją sesiją surengti 2020 m. vasario 11–14 dienomis.

Sesijos metu buvo patvirtintos šio ciklo valstybių narių periodinės ataskaitos bei sąrašas valstybių, kurios teiks savo ataskaitas 2019–2020 metais. Lietuva savo 3-ąją periodinę ataskaitą turės pateikti 2020 metais. Pabrėžta, kad periodinių ataskaitų rengimo procesas turi būti pradėtas ne vėliau kaip likus 5–6 mėnesiams iki galutinės ataskaitų pateikimo datos. Rengiant ataskaitas valstybėms rekomenduota vengti politizavimo, siekti rašyti ataskaitas Jungtinių Tautų Chartiją ir Konvenciją atitinkančia kalba, į ataskaitų rengimo procesą įtraukti įvairias ministerijas, regionines ir vietos institucijas, akcentuota nevyriausybinių organizacijų atstovų svarba. Periodinių ataskaitų pagrindu planuojama 2021 m. birželį parengti trečią pasaulinę kultūros raiškos įvairovės ataskaitą „Re|Formuojant kultūros politiką“ (*Re|Shaping Cultural Policies*) ir išleisti ją atskiru leidiniu, pritarta atnaujintai Konvencijos įgyvendinimo gairių 9 str. (Dalijimasis informacija ir skaidrumas) redakcijai.

Taip pat buvo patvirtintos gairės kultūros raiškai skaitmeninėje aplinkoje skatinti – šio skyriaus dalys susietos su Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 metų, palankiai įvertintas kultūros raiškos skaitmeninėje aplinkoje gerųjų patirčių / praktikų žemėlapis, o šios Konvencijos sekretoriatas paragintas toliau jį rengti. Tuo tarpu Konvencijos šalys narės yra kviečiamos rengti nacionalines kultūros raiškos skatinimo skaitmeninėje aplinkoje gaires – artimiausioje Konvencijos šalių konferencijoje numatoma pristatyti nacionalines patirtis šioje srityje.

Atnaujinta Tarpvyriausybinių komiteto sudėtis, išrinkti šie nariai: Austrija ir Danija (I rinkiminė grupė), Armėnija ir Azerbaidžanas (II gr.), Brazilija, Ekvadoras, St. Vincentas ir Grenadinai (III gr.), Mongolija (IV gr.), Burkina Faso, Etiopija, Senegalas (IV gr.), Kataras (V gr.).

7-osios sesijos metu taip pat įvyko Konvencijos nacionalinių koordinatorių susitikimas, kuriame pristatyti įgyvendinti reikšmingi projektai lyčių lygybės srityje, gebėjimo stiprinimo iniciatyvos.

Konvencijos šalių narių 7-osios sesijos sprendimai ir kita informacija:

https://en.unesco.org/creativity/sites/creativity/files/sessions/7cp_resolutions_en.pdf.

Konvencijos dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo įgyvendinimo gairių atnaujintos redakcijos vertimas

Sekretoriatas atlieka Konvencijos įgyvendinimo gairių atnaujintos redakcijos (2019) vertimą. Bendradarbiaujama su Vilniaus universiteto prancūzų filologijos studente Dovile Keraite, kuri 2019–2020 m. Sekretoriatai atlieka vertimo praktiką.

Periodinės ataskaitos apie Konvencijos dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo įgyvendinimą Lietuvoje

Spalio 25 d. Sekretoriatas gavo UNESCO kvietimą Konvencijos šalims narėms teikti trečiojo ciklo periodinę ataskaitą apie šios Konvencijos įgyvendinimą. Lapkričio 7 d. Sekretoriatas kreipėsi į Kultūros ministeriją, prašydamas sudaryti Kultūros ministerijos vadovaujamą darbo grupę Lietuvos periodinei ataskaitai rengti ir koordinuoti. Konvencijos šalys narės, rengiančios periodines ataskaitas, skatinamos suburti tarpinstitucines darbo grupes, įtraukiant platų suinteresuotų organizacijų ir veikėjų ratą, prašoma rengti konsultacijas su nevyriausybiniomis organizacijomis. Periodinėse ataskaitose pateiktos šalių narių gerosios patirtys ir praktikos bus atspindėtos UNESCO trečiojoje Pasaulinėje ataskaitoje „Re|Formuojant kultūros politiką“ (*Re|Shaping Cultural Policies*), kuri bus išleista ir pristatyta Konvencijos šalių narių konferencijoje 2021 metais. Lietuva jau yra pateikusi dvi periodines ataskaitas – 2012 ir 2016 metais. Trečiojo ciklo ataskaita apims 4 metų laikotarpį nuo 2016 iki 2019 metų.

Konvencijos dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo įgyvendinimas skaitmeninėje aplinkoje

Lapkričio 9 d. Sekretoriatas pateikė UNESCO sekretoriatui Kultūros ministerijos parengtą informaciją apie įvairias kultūros raiškos apsaugos ir skatinimo iniciatyvas, kai kultūros raiška perteikiama kompiuterinėmis programomis, tinklais, tekstais, vaizdo įrašais, vaizdais ar garso įrašais ir yra platinama kitomis nuolat tobulėjančių skaitmeninių platformų priemonėmis. Kaip gerieji Lietuvos pavyzdžiai, skatinant ir saugant kultūros raišką skaitmeninėje aplinkoje nacionaliniu lygiu, pateikta informacija apie keletą tokių iniciatyvų: Autorių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatos, draudžiančios tarpininkams elektroninių ryšių tinklais teikti paslaugas tretiesiems asmenims, kai šiomis paslaugomis naudojamosi pažeidžiant autorių teises ir gretutines teises; Lietuvos kultūros tarybos finansuojama Autorių ir gretutinių teisių programa; Kultūros ir kūrybinių industrijų srityje Lietuvos kultūros tarybos finansuojama kultūros startuolių programa bei Medijų ir informacinio raštingumo skatinimo programa; Viešosios informacijos rengėjų ir skleidėjų informacinė sistema (VIRSI); Vyriausybės nutarimas dėl Periodinių kultūros ir meno leidinių kultūrinių projektų įgyvendinimo paslaugų priskyrimo visuotinės ekonominės svarbos paslaugoms ir valstybės teikiamos dalinės finansinės paramos kultūriniais, visuomenės informavimo saugumo, medijų raštingumo ugdymo ir šviečiamiesiems projektams; Lietuvos kino centro projektai ir edukacinės programos.

4.1.7 Konvencija prieš dopingo vartojimą sporte (2005)

Konvencijos prieš dopingo vartojimą sporte įgyvendinimas Lietuvoje

2019 m. Lietuva Konvencijos sekretoriatui pateikė 2018–2019 m. nacionalinę periodinę ataskaitą, kurią rengė Švietimo, mokslo ir sporto ministerija bei VšĮ Lietuvos antidopingo agentūra.

UNESCO inicijavo konsultacijas su valstybėmis narėmis dėl naujai rengiamų Konvencijos įgyvendinimo gairių ir Konvencijos nesilaikymo pasekmių reguliavimo schemos projektų. Liepos 21 d. Švietimo, mokslo ir sporto ministerija teikė Lietuvos poziciją šiuo klausimu, taip pat viceministrės Kornelijos Tiesnesytės kandidatūrą dalyvauti teisės ekspertų aukšto lygio darbo grupėje tarptautinėms teisinėms gairėms prieš dopingo vartojimą parengti. Viceministrės kandidatūra buvo patvirtinta ir ji dalyvavo gegužės 20–22 d. Paryžiuje vykusiame pirmajame darbo grupės susitikime.

Sekretoriatas koordinavo Lietuvos atsakymą į UNESCO kvietimą valstybėms narėms apsvarstyti savanoriško įnašo į Dopingo nevertinimo fondą galimybę. Fondo lėšomis finansuojami įvairūs dopingo vartojimo prevencijos, kilnaus sportinio elgesio švietimo ir skatinimo projektai, pvz., 2016 m. Fondas finansavo VšĮ Lietuvos Antidopingo agentūra sukurtą elektroninę dopingo nevertinimo mokymo priemonę (www.bedopingo.lt). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija atsakė, kad šiais metais finansinių galimybių prisidėti prie Fondo neturi.

Sekretoriatas atsakingoms institucijoms išplatino UNESCO Generalinės direktorės kreipimąsi dėl Pasaulinės antidopingo agentūros (*World Anti-Doping Agency, WADA*) kasmet atnaujinamo sporte draudžiamų vartoti preparatų sąrašo. Valstybėms narėms nepareiškus pastabų, jis įsigaliojo 2020 m. sausio 1 d.

Sekretoriatas Lietuvos mokykloms, dalyvaujančioms UNESCO Asocijuotųjų mokyklų projekte, išplatino kvietimą dalyvauti Lietuvos nacionalinio olimpinio komiteto rengiamuose Olimpinių vertybių švietimo mokymuose. 7 dienų trukmės mokymai anglų kalba vyks 2020 m. sausio 27 – vasario 4 d., dalyvaus Lietuvos, Estijos, Lenkijos, Čekijos, Slovakijos, Slovėnijos, Vokietijos ir Makedonijos atstovai. Į mokymus kviečiami ir Lietuvos švietėjai, mokytojai, treneriai, sporto švietimo specialistai.

Konvencijos prieš dopingo vartojimą sporte šalių 7-oji konferencija

Spalio 29–31 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje vyko Tarptautinės konvencijos prieš dopingo vartojimą sporte šalių 7-oji konferencija, kurioje dalyvavo VšĮ Lietuvos Antidopingo agentūra direktorė Kristina Jagminienė ir projektų koordinatorė Rūta Banytė.

4.1.8 Pasaulinė aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimo konvencija (2019)

UNESCO Generalinės konferencijos 40-ojoje sesijoje buvo priimta Pasaulinė aukštojo mokslo kvalifikacijų pripažinimo konvencija. Sprendimas apibendrina ketverius metus trukusį Konvencijos kūrimo procesą, kuriame aktyviai dalyvavo Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos deleguotos Studijų kokybės vertinimo centro specialistės Kristina Sutkutė ir Rima Žilinskienė. Vienas iš susitikimų vyko kovo 18–22 d. UNESCO būstinėje Paryžiuje. Konvencija – ilgai laukta tarptautinė priemonė reaguojant į tarptautines aktualijas, pabėgėlių, išvietintų žmonių srautus, bendrai išaugusį studentų mobilumo poreikį pasaulyje. Artimiausiu metu UNESCO kreipsis į valstybes nares kviesdama pradėti Konvencijos ratifikavimo procesą.

4.2 UNESCO Rekomendacijos ir jų įgyvendinimo veiklos

4.2.1 Rekomendacija dėl menininko statuso (1980)

Sekretoriatas, bendradarbiaudamas su Kultūros ministerija, pateikė UNESCO sekretoriatui duomenis apie Rekomendacijos įgyvendinimą Lietuvoje. Duomenys parengti atsižvelgiant į lapkričio 19 d. Sekretariate surengto Kultūros ministro 2018-11-08 įsakymu Nr. JV-792 dėl Konvencijos dėl kultūros raiškos apsaugos ir skatinimo įgyvendinimui užtikrinti sudarytos tarpinstitucinės darbo grupės pasitarimo metu priimtus pasiūlymus.

4.2.2 Rekomendacija dėl daugiakalbystės ir visuotinės prieigos prie kibernetinės erdvės gerinimo įgyvendinimo (2003)

Sausio 18 d., Sekretoriatui tarpininkaujant, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Ekonomikos ir inovacijų ministerijos UNESCO sekretoriatui pateikė užpildytą klausimyną apie Rekomendacijos įgyvendinimą Lietuvoje.

4.2.3 Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (2011)

Rekomendacija dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio yra priemonė, skirta pasaulio paveldo vertybių valdymui, istorinės urbanizuotos aplinkos apsaugai ir tolimesniam jos vystymui, siekiant integralaus požiūrio į paveldėtas materialias / nematerialias vertybes, derinant kultūrinės, ekonominės, socialines reikmes, atsižvelgiant į Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. tikslus. Rekomendacija ragina valstybes nares imtis tinkamų įgyvendinimo priemonių – taikyti ją šalies nacionaliniame, regioniniame ir vietos kontekstuose, skatinti palaikančią politiką, nustatyti įgyvendinimo veiksmus ir vykdyti jos stebėseną. Ši Rekomendacija glaudžiai susijusi su Pasaulio kultūros ir gamtos paveldo apsaugos konvencija, o Pasaulio paveldo komitetas yra įtvirtinęs pakankamai apibrėžtą šalių narių atsakomybę ją įgyvendinant: 3-ajame pasaulio paveldo vertybių periodinių ataskaitų cikle numatyta įvertinti šalių narių pastangas įgyvendinti šią Rekomendaciją.

Sekretoriatas parengė Rekomendacijos vertimą į lietuvių k., išplatino susijusioms institucijoms bei pateikė informaciją Komisijos interneto svetainėje. Sekretoriato atstovai, dalyvaudami rengiant Integralios kultūros paveldo apsaugos modelį, teikė pasiūlymus, susijusius su Rekomendacijos nuostatų integravimu į nacionalinę teisės sistemą. Siekiant platesnės diskusijos profesinėje bendruomenėje, Rekomendacija 2019 m. spalio 7 d. buvo pristatyta Lietuvos architektų konferencijoje „Architektūros

kokybė: integruotas požiūris į kultūros paveldą“. Taip pat Sekretoriatas teikė pasiūlymą Valstybinei kultūros paveldo komisijai 2020 metų veiklos plane numatyti parengti išsamią teisinę Rekomendacijos analizę.

4.2.4 Rekomendacija dėl dokumentinio paveldo, įskaitant skaitmeninį, išsaugojimo ir prieigos įgyvendinimo (2015)

Sausio 2 d. Sekretoriatas kartu su Nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ nariais bei Kultūros ministerijos specialistais UNESCO sekretoriatui pateikė užpildytą klausimyną apie Rekomendacijos įgyvendinimą Lietuvoje.

4.2.5 Rekomendacija dėl profesinio švietimo (2015)

Atsiliepiant į UNESCO kvietimą, Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro prie Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Kvalifikacijų skyriaus vadovė Lina Vaitkutė buvo paskirta nacionaline koordinatore šios Rekomendacijos stebėsenos nacionalinei ataskaitai parengti. Ataskaita UNESCO sekretoriatui buvo pateikta vasario 15 dieną.

4.2.6 Rekomendacija dėl mokslo ir mokslo tyrėjų (2017)

2019 m. pradžioje UNESCO išplatino kvietimą valstybių narių akademinėi bendruomenei bei visoms suinteresuotoms institucijoms pristatyti UNESCO Generalinės konferencijos 39-ojoje sesijoje (2017 m.) atnaujintą Rekomendaciją. Po konsultacijų, kuriose aktyviai dalyvavo Lietuvos mokslo taryba, priimtas dokumentas, kuris nustato gaires ir vertybes mokslo tyrėjų veiklai, taip pat sąlygas, būtinas pozityviai ir etiškai mokslo veiklos aplinkai. Dokumentas apima aktualius klausimus, susijusius su lygiateise prieiga, mokslo atvirumu ir skaidrumu, akcentuoja stipresnį sąryšį tarp mokslo ir visuomenės bei siekį užtikrinti, kad tyrimų rezultatai prisidėtų prie Darnaus vystymosi tikslų įgyvendinimo. Sekretoriatas kartu su Lietuvos mokslo taryba parengė ir išplatino su šiuo dokumentu susijusį pranešimą spaudai bei surengė keletą susitikimų dėl dokumento viešinimo ir integravimo nacionalinėje teisėje bei programose. Lietuvos mokslo taryba kartu su Sekretoriatu išvertė dokumentą į lietuvių kalbą, jo vertimas buvo išplatintas Lietuvos mokslo tarybos komitetų nariams, prašant pateikti pastabas dėl dokumente vartojamos terminijos ir jos dermės su kitais aktualiais dokumentais, pastabų nesulaukus vertimas buvo paskelbtas Seimo duomenų bazėje.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Aukštojo mokslo departamentas ėmėsi koordinuoti Rekomendacijos įgyvendinimo ir nacionalinių teisės aktų bei strategijų derinimo su Rekomendacijos nuostatomis procesą. Gruodžio 15 d. ministerija UNESCO sekretoriatui pateikė atsakymą, apibendrinantį įvairių suinteresuotų institucijų išreikštas pastabas dėl Rekomendacijos stebėsenos proceso.

4.2.7 Rekomendacija dėl atvirųjų švietimo išteklių (2019)

Vadovaujantis UNESCO Generalinės konferencijos 40-ojoje sesijoje priimta Rekomendacija, atvirieji švietimo ištekliai yra mokymo, mokymosi arba tyrimų medžiaga bet kuria – skaitmenine ar kita – medijų forma, paskelbta viešojoje erdvėje arba išleista su atvirąja licencija, kurios pasiekimas, naudojimas, adaptavimas ir perplatinimas yra nemokamas ir neapribotas. UNESCO požiūriu, atvirieji švietimo ištekliai užtikrina geresnę prieigą, aukštesnę kokybę ir žemesnius mokymosi priemonių kaštus, todėl yra labai svarbi priemonė įgyvendinant kokybiškam švietimui skirtą 4-ąją darnaus vystymosi tikslą. Naujasis dokumentas remia atviros licencijos švietimo priemonių plėtotę ir sklaidą, kuri bus naudinga besimokantiejiems, mokytojams ir tyrėjams. Rekomendacija remia įtraukimą ir kokybiškų priemonių kūrimą, naudojimą ir pritaikymą, skatina tarptautinį bendradarbiavimą šiame lauke. Dokumento tikslai

taip pat apima palankių politinių strategijų skatinimą bei atvirųjų švietimo išteklių tvarumo modelių kūrimą.

Sausio 4 d. Lietuva teikė pastabas dėl šios Rekomendacijos projekto. Sekretoriato specialistai buvo įtraukti į šios Rekomendacijos projekto aptarimą įvairiuose susitikimuose su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos, Ugdymo plėtotės centro atstovais, privačiais leidėjais, juose taip pat aptarti su šia tema susiję reiškiniai, patirtis ir tartasi dėl konkrečių veiksmų ministerijos institucijų veiklose.

4.2.8 Rekomendacija dėl atvirojo mokslo (planuojama priimti 2021 m.)

UNESCO Generalinės konferencijos 40-ojoje sesijoje priimtas sprendimas iki 41-osios sesijos parengti ir pateikti svarstyti Rekomendacijos projektą. Procesas inicijuotas Generalinės konferencijos 39-ojoje sesijoje, 2018–2019 m. buvo siekiama išsiaiškinti tokios priemonės poreikį, parengtos ir išplatintos dokumento rengimo gairės. Trejų metų laikotarpiu (2019–2021) UNESCO sekretoriato Švietimo sektorius, glaudžiai bendradarbiaudamas su UNESCO valstybėmis narėmis, ketina parengti ir Generalinės konferencijos 41-ojoje sesijoje (2021 m.) priimti šią Rekomendaciją.

Rengiantis šių metų pavasarį vykusiai UNESCO Vykdomosios tarybos 206-ajai sesijai ir bendradarbiaujant su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos bei Lietuvos mokslo tarybos atstovais, buvo parengta Lietuvos pozicija, kurioje išsakytas pritarimas tokio dokumento reikalingumui, įvertinant jo rengėjų siekį kuo plačiau aprėpti ir susisteminti UNESCO atvirojo mokslo iniciatyvas. Taip pat akcentuota būtinybė diferencijuoti ir apibrėžti skirtingus atvirojo mokslo komponentus: atvirąją prieigą prie publikacijų, kuri skiriasi nuo atvirosios prieigos prie duomenų, bei atvirosios prieigos prie mokslinių tyrimų infrastruktūros.

Dokumento koncepcijoje įvardinta būtinybė daugiau dėmesio skirti mokslininkų švietimui, daugeliui kurių atvirasis mokslas atrodo priešiškas ir svetimas, todėl reikia planuoti teisinę ir finansinę priemones įvairioms, taip pat psichologinėms, priežastims įveikti, kurti teisinę bazę, įteisinti duomenų citavimą, prilygstantį publikacijų citavimui, inicijuoti regioninius atvirojo mokslo tinklus, ypač mažiau išsivysčiusiose valstybėse, ir pan.

Birželio 20 d. UNESCO sekretoriatoje buvo surengtas informacijos ir konsultacijų susitikimas, kuriame pristatytas suvestinio veiksmų dėl Rekomendacijos plano projektas.

4.2.9 Rekomendacija dėl etinių principų, susijusių su dirbtiniu intelektu (planuojama priimti 2021 m.)

UNESCO Generalinės konferencijos 40-ojoje sesijoje priimtas sprendimas per dvejus metus parengti naujos norminės priemonės, reglamentuojančios etinius klausimus, susijusius su dirbtiniu intelektu, projektą, ir pateikti jį svarstyti Generalinės konferencijos 40-oje sesijoje (2021 m.). Iki šio sprendimo įgyvendinta nemažai parengiamųjų darbų, įvairaus pobūdžio konsultacijų, taip pat apžvalga, siekiant išsiaiškinti kitų tarptautinių ir regioninių organizacijų (EPBO, Europos Komisijos, Šiaurės ministrų tarybos) įdirbį šia tema. Akivaizdu, kad kitos pasaulinės organizacijos, kuri turėtų užmojų sukurti globalios apimties norminę priemonę, kurioje būtų aptariami visi įmanomi etiniai iššūkiai, nėra. UNESCO stiprybė šioje srityje yra jos tarptautinis, daugiadisciplininis pajėgumas ir įdirbis etikos srityje, įgyvendinant tęstinę mokslo etikos programas ir parengus tarptautinių teisinių dokumentų.

Vienas iš parengiamųjų darbų buvo kovo 4 d. UNESCO organizuotas forumas „Principai dirbtiniam intelektui – humanistinio požiūrio link“, skirtas dirbtinio intelekto problematikai. Renginyje, kurį buvo galima stebėti transliuojamą tiesiogiai, dalyvavo valstybės institucijų, nevyriausybinių organizacijų, verslo sektoriaus atstovai. Kovo 4–8 d. UNESCO sekretoriatoje vyko Mobilus mokymosi savaitė (*Mobile Learning Week*), kurios tema – „Dirbtinis intelektas darniam vystymuisi“.

Priėmus sprendimą rengti Rekomendaciją, gruodžio 2 d. buvo gautas UNESCO kvietimas siūlyti valstybių narių ekspertus *ad hoc* ekspertų grupei, kuri rengs Rekomendacijos projektą. Sekretoriatas, siekdamas identifikuoti galimus Lietuvos atstovus, surengė keletą susitikimų su įvairiomis institucijomis, o sprendimą dėl Lietuvos atstovo kandidatūros pateikimo priėmė Užsienio reikalų ministerija. Lietuvos

eksperto dalyvavimas UNESCO darbo grupėje būtų stiprus mūsų valstybės matomumo UNESCO laidas, galimybė dalintis nacionaline patirtimi ir atstovauti Lietuvos mokslo bendruomenei bei ateityje užtikrinti sklandesnį naujos Rekomendacijos įgyvendinimą Lietuvoje. Būtų svarbų tokį ekspertą išnaudoti viešinant Rekomendacijos rengimo procesą ir temos sklaidai Lietuvoje.

Nacionaliniu lygmeniu dirbtinio intelekto klausimus ir Nacionalinės strategijos įgyvendinimą šiuo metu koordinuoja Ekonomikos ir inovacijų ministerija, paraleliai Nacionalinės strategijos įgyvendinimo veiklas įgyvendina Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūra (MITA).

4.3 UNESCO strategijos, programos

4.3.1 Klausimynas dėl meninių filmų statistikos

Bendradarbiaudamas su Sekretoriatu, Lietuvos kino centras, atsakydamas į periodiškai skelbiamą klausimyną dėl meninių filmų statistikos, UNESCO Statistikos institutui pateikė 2018 m. duomenis.

Daugiau informacijos: <http://uis.unesco.org/en/topic/feature-films-and-cinema-data>.

4.3.2 Klausimynas dėl Pasaulio kalbų atlaso

Rugpjūčio 13 d., tarpininkaujant Sekretoriatui, Valstybinės lietuvių kalbos komisijos Bendrojo skyriaus vedėja Aurelija Dvylytė pateikė UNESCO Statistikos institutui užpildytą klausimyną, kurio duomenys bus naudojami rengiant pasaulinę ataskaitą ir kuriant Pasaulio kalbų atlasą.

4.3.3 Informacinių technologijų švietimo veiklos apžvalga

Sekretoriatas koordinavo Lietuvos atsakymą ir informacijos teikimą UNESCO inicijuotai apžvalgai, kuria siekiama įvertinti UNESCO veiklos švietimo informacinių technologijų srityje efektyvumą ir tvarumą. Atsakymas buvo pateiktas kovo 20 dieną.

4.3.4 Pasaulinis geoparkų tinklas

Sekretoriatas Lietuvos geologijos tarnybai perdavė kvietimą dalyvauti gegužės 31 – birželio 10 d. Graikijos Lesvos salos geoparke vyksiančiuose intensyviuose UNESCO geoparkų valdymo kursuose bei Korėjos nacionalinės UNESCO komisijos kartu su UNESCO Pasauliniu geoparkų tinklu inicijuojamoje mentorystės ir bendradarbiavimo programoje, skirtoje vietovių, siekiančių UNESCO geoparko statuso arba neseniai tokiomis tapusių, valdytojams. Lietuvos geologijos tarnyba pakviesta susipažinti su Vokietijos, Austrijos ir Portugalijos nacionalinių UNESCO komisijų inicijuotu dokumentu, susijusiu su Tarptautinės geologijos mokslų ir geoparkų programos vertinimu ir vykstančia diskusija, skatinančia UNESCO geoparkų programos – dinamiško žinių, praktikų, inovacijų, vedančių į kokybę, taiką ir darnų vystymąsi, dalinimosi tinkle – stiprinimą, akcentuojamas geoparkų potencialas vietos bendruomenėms, valstybėms narėms ir žmonijai.

Geoparkai yra visos UNESCO Tarptautinės geomokslų ir geoparkų programos (*UNESCO International Geoscientific and Geoparks Programme, IGGP*), grindžiamos moksline ekspertize, bendruomenės dalyvavimu, dialogu ir tarptautine partneryste, ašis, ji remiasi patikimumo, skaidrumo ir nuoseklumo principais. Ši programa sulaukė daug dėmesio bei palaikymo ir UNESCO Generalinės konferencijos 40-ojoje sesijoje. Kartu su UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ pasauliniu biosferos rezervatų tinklu UNESCO geoparkų tinklas yra svarbus ramstis, siekiant darnaus vystymosi tikslų – geoparkų vietovės veikia kaip interaktyvios tausojančios ūkinės veiklos, gamtos apsaugos ir mokslinių tyrimų laboratorijos, kuriose kuriami darnūs, vietovės gamtinį unikalumą puoselėjantys sprendimai.

Lietuvoje UNESCO geoparko statuso galėtų siekti Akmenės geoparkas ir Šiaurės Lietuvos karstinis regionas.

4.4 Naujos UNESCO iniciatyvos

4.4.1 Pasaulinė mokslo, technologijų ir inovacijų politikos priemonių platforma

Efektyvi mokslo ir technologijų politika yra svarbus elementas Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. įgyvendinimo pažangai. Tikslių duomenų, tinkamų indikatorių ir gebėjimų analizuoti ir stebėti strategijas bei priemones trūkumas yra didelė kliūtis valstybių pažangai. Pasaulinė mokslo, technologijų ir inovacijų politikos priemonių platforma (*Global Observatory on Science, Technology and Innovation Policy Instruments; GO-SPIN*) siekia užpildyti šią informacijos spragą kaupiant esminę informaciją apie mokslo, technologijų, inovacijų valdymo darinius, teises schemas, politikos priemones ir ilgos trukmės indikatorius, kurie padėtų plėtoti įrodymais grindžiamą politikos analizę, planuoti ir kurti vizijas. Šis skaitmeninis atviros prieigos daugiakalbis įrankis yra skirtas sprendimų priėmėjams, specialistams ir plačiajai visuomenei. Šiame etape UNESCO valstybės narės per savo šalių nacionalines UNESCO komisijas kviečiamos suburti nacionalines koordinavimo grupes, kurios rinktų ir platformoje skelbtų aktualią informaciją. Platforma pasiekama šiuo adresu: <https://en.unesco.org/go-spin>.

Atsižvelgdamas į kvietimą, Sekretoriatas kreipėsi į Mokslo, inovacijų ir technologijų agentūrą (MITA), koordinuojančią mokslo ir technologijų plėtotę Lietuvoje ir vykdančią jos stebėseną, siūlydama tapti UNESCO iniciatyvos nacionaliniu koordinatoriumi. Vyksta parengiamieji informacijos pateikimo platformai darbai.

4.4.2 UNESCO inicijuojama bendrosios žmogaus teisių vizijos koncepcija

Sekretoriatas išplatino UNESCO kvietimą teikti pastabas atnaujinamos vizijos apie organizacijos vaidmenį saugant žmogaus teises projektui. Organizacija siekia peržiūrėti visas teises priemones, programas, susijusias su visais žmogaus teisių aspektais, ir parengti nuoseklią, aktualią, visa apimančią strategiją. Specialiai sukurta darbo grupė parengė gaires, kurios remiasi Darnaus vystymosi darbotvarkės iki 2030 m. nuostata „nepalikti nė vieno“. Komisijos nariai prof. Jonas Ruškus ir prof. Dalia Leinartė pateikė pastabas, kuriose pažymimos darbo grupės nepamintotos bendrai žmogaus teisių koncepcijai svarbios UNESCO ir kitų Jungtinių Tautų agentūrų priemonės. Lietuvos atsakymas UNESCO sekretoriatui buvo pateiktas balandžio 23 dieną.

4.4.3 Jaunimo įtraukimo į nacionalinių komisijų veiklą tyrimas

Gegužės 27 d. Sekretoriatas ir Lietuvos jaunimo organizacijų taryba pateikė atsakymus UNESCO ir Kanados nacionalinės UNESCO komisijos inicijuotam pasauliniam tyrimui dėl Jaunimo įtraukimo į nacionalinių UNESCO komisijų veiklą. Šis tyrimas – tai 2011 m. parengto Jaunimo įtraukimo į nacionalinių UNESCO komisijų veiklą priemonių vadovo tęsinys. Tyrime siekta surinkti gerąsias jaunimo dalyvavimo UNESCO veiklose patirtis.

5. Strateginiai ir aktualūs Lietuvos dokumentai

5.1 Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos ir sekretoriato nuostatų atnaujinimas

Nuo 2016 m. Sekretoriatas siekia atnaujinti dar 2003 m. patvirtintus Komisijos ir Sekretoriato nuostatus, skatindamas parengti ir patvirtinti bendrus Komisijos ir Sekretoriato nuostatus. Ši nuostata pažymėtina ir 2017 m. atliktoje Kultūros ministerijos vidaus audito ataskaitoje. Be to, vidaus audito išvadose pažymima, kad „atsižvelgiant į kitose Europos valstybėse egzistuojančius sekretoriatų veiklos modelius bei norint optimaliais resursais pasiekti maksimalių rezultatų bei spręsti ekspertų finansavimo ir

kitas išskylančias problemas matyti, kad dabartinio Sekretoriato statuso (pavaldumo) pakeitimas yra svarstyti ieškant tinkamesnių alternatyvų“, o Kultūros ministerijai rekomenduojama „inicijuoti Sekretoriato statuso ir / ar pavaldumo klausimo svarstymą ir siekti tam tikrų pokyčių“.

Birželio 26 d. Kultūros ministerijoje įvykiusio posėdžiu savo darbą pradėjo Kultūros ministro 2019 m. spalio 15 d. įsakymu Nr. ĮV-660 „Dėl Kultūros ministro 2018 m. birželio 1 d. įsakymo Nr. 467 „Dėl darbo grupės sudarymo“ pakeitimo“ sudaryta darbo grupė, kurios tikslas – parengti Komisijos ir Sekretoriato nuostatų atnaujinimo projektus. Šiai darbo grupei vadovauja Komisijos narė, kultūros viceministrė Gintautė Žemaitytė, darbo grupėje taip pat dirba Komisijos pirmininkas prof. Jonas Ruškus ir Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė.

Spalio 17 d. Kultūros ministerijoje įvyko darbo grupės posėdis dėl Komisijos ir Sekretoriato nuostatų atnaujinimo. Posėdyje aptarta galimybė sujungti Komisiją ir Sekretariatą į vieną juridinį vienetą, keisti pavaldumą prie Kultūros ministerijos į pavaldumą prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos. Posėdyje buvo pristatytas Kultūros ministerijos siūlymas persikirstyti Sekretoriato žmogiškuosius išteklius, kuriam Sekretoriatas nepritarė iš esmės.

2020 m. sausio 17 d. gautas Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos raštas dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų projektų derinimo. Vienas iš derinamų projektų yra skirtas priimti sprendimą dėl Sekretoriato savininko teisių ir pareigų įgyvendinimo. Siūloma, kad nuo š. m. liepos 1 d. Sekretoriatas taptų Vyriausybės kanceliarijai pavaldžia įstaiga. Dar vienas Vyriausybės nutarimo projektas yra susijęs su Komisijos nuostatų atnaujinimu, apsiribojant pasikeitusio Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Seimo komitetų pavadinimų įtvirtinimu.

5.2 Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas

Atsižvelgdamas į Bendrojo plano rengėjų kvietimą, Sekretoriatas pareiškė iniciatyvą dalyvauti rengiant jo koncepciją, teikė siūlymus formuojant Bendrojo plano strategines kryptis ir papildant esamos būklės analizę, dalyvavo susitikimuose ir diskusijose. Sekretoriato siūlymu, rengiant Bendrojo plano koncepciją, ypač didelis dėmesys turi būti skiriamas efektyviam UNESCO konvencijų ir tarptautinių sutarčių, kurių narė yra Lietuvos Respublika, įgyvendinimui ir visiškam integravimui į nacionalinę šalies politiką. Taip pat buvo akcentuota Bendrojo plano kultūros dalies svarba.

Pasiūlymuose ir diskusijose Sekretoriatas pabrėžė būtinybę Bendrajame plane akcentuoti prioritetinį valstybės požiūrį į UNESCO sąrašuose esančių vertybių apsaugą bei užtikrinti jų išsaugojimą įgyvendinant plėtros projektus, skatinant darnų ir atsakingą vystymąsi. Buvo pabrėžta, kad kultūros paveldas yra daug platesnė sąvoka, nei šiuo metu pateikiamame Bendrojo plano projekte, – ji apima ne tik vertybes, turinčias teisinę apsaugą ir institucinę atsakomybę, bet ir bendruomenėms svarbų paveldą jį supančioje aplinkoje, jo materialiuosius ir nematerialiuosius aspektus. Sekretoriatas taip pat siūlė rengti ir tikslinti kultūros paveldo esamos būklės žemėlapius, kuriuose būtų įvardinta bendra regionų kultūros paveldo charakteristika ir su tuo susiję nacionaliniai ir vietos lygmens prioritetai vertybių atžvilgiu.

5.3 Kultūros politikos strateginis dokumentas „Kultūra 2030“

Vasario 12 d. ir kovo 7 d. Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir programų vadovės Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė ir Milda Valančiauskienė dalyvavo Kultūros ministerijos organizuotose konsultacijose bei diskusijose materialaus ir nematerialaus kultūros paveldo temomis, aptariant Lietuvos kultūros politikos strateginio dokumento „Kultūra 2030“ projektą. Sekretoriatas pateikė siūlymus šį dokumentą papildyti ir pakoreguoti, akcentuodamas tarptautinio bendradarbiavimo svarbą ir įsipareigojimus, tarptautinį pripažinimą turinčių paveldo vertybių išsaugojimo prioritetus ir jų teikiamą naudą valstybei, darnų vystymąsi, tarpdiscipliniškumą, gebėjimų stiprinimo ir edukacijos poreikį, paaiškinimus, susijusius su UNESCO Konvencijos dėl kultūros raiškos įvairovės apsaugos ir skatinimo samprata, ir kt.

5.4 Pasiūlymai 2019 m. Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų gairėms

Sekretoriatas pateikė pasiūlymus 2019 m. Kultūros rėmimo fondo lėšomis finansuojamų projektų gairėms. Jie susiję su etninės kultūros / nematerialaus kultūros paveldo terminija, galima parama besivystančių ir Rytų partnerystės šalių menininkams, UNESCO minimų sukakčių įtraukimu į Pilietinio, tautinio ugdymo ir atminties įprasminimo programą, Paveldo programos papildymą, susijusį su UNESCO sąrašuose esančiomis vietovėmis ir vertybėmis. Į didžiąją dalį Sekretoriato pasiūlymų buvo atsižvelgta.

6. Svarbūs susitikimai

6.1 Susitikimas su „LIJOT EURODESK Lietuva“ atstove

Balandžio 30 d. komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė susitiko su „LIJOT EURODESK Lietuva“ jaunimo informacinių paslaugų vadove Silvija Telksnyte ir aptarė bendradarbiavimo bei keitimosi informacija galimybes. Šiuo metu ši jaunimo organizacija atnaujina jaunųjų žurnalistų tinklą „Žinau viską“ bei medijų ir informacinį raštingumą laiko viena iš temų, kurią norėtų vystyti. „LIJOT EURODESK Lietuva“ taip pat pastebi poreikį kartu su regioniniais partneriais plėtoti šią temą skirtingose Lietuvos savivaldybėse. Susitikime sutarta bendradarbiauti ir žinių bei patirties semtis naujai įsteigtame Vytauto Didžiojo universiteto UNESCO-UNITWIN Medijų ir informacinio raštingumo tyrimų centre, o praktinius įgūdžius taikyti rengiant įvairius užsiėmimus Lietuvos UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklui, tokiu būdu atliepiant pačių jaunų žmonių poreikį kalbėti šia tema.

6.2 Susitikimas dėl bendros Baltijos ir Šiaurės šalių konferencijos kokybiško švietimo tema Šiaurės ministrų taryboje

Spalio 30 d. Šiaurės ministrų tarybos biuro kvietimu surengtas susitikimas dėl galimybės 2020 m. surengti bendrą Baltijos ir Šiaurės šalių valstybių švietimo institucijų, nevyriausybinių organizacijų, švietimo tinklą, ekspertų, edukatorių konferenciją, kurioje būtų įvertintos skirtingos ir atskiros nesisteminės švietimo praktikos, išveiktos jų sąsajos su 4-ojo darnaus vystymosi tikslo, kitų tikslų uždaviniais, bendrai UNESCO švietimo paradigma, Šiaurės ministrų tarybos švietimo strategija, ieškoma naujų bendradarbiavimo, sinergijos galimybių. Susitikime dalyvavo Komisijos narė, Vytauto Didžiojo universiteto Edukologijos instituto mokslo darbuotoja dr. Laima Galkutė ir Sekretoriato švietimo ir mokslo programų vadovė Liliana Bugailiškytė-Lideikienė. Rengiama projekto paraiška Šiaurės ministrų tarybos finansavimo konkursui.

6.3 Susitikimas su švietimo, mokslo ir sporto viceministre Jolanta Urbanovič

Gruodžio 16 d. Sekretoriato iniciatyva surengtas susitikimas su švietimo, mokslo ir sporto viceministre dr. Jolanta Urbanovič ir Tarptautinio bendradarbiavimo bei Europos integracijos departamento vadove Jurga Strumskiene. Susitikime aptarta galimybė įtraukti Komisijos ekspertus teikiant rekomendacijas dėl darnaus vystymosi tikslų interpretavimo įvairių mokomųjų dalykų turinyje, siejant tai su Bendrųjų programų atnaujinimo gairėmis, pristatyta planuojamos Baltijos ir Šiaurės šalių konferencijos švietimo kokybės tema idėja, aptarti kiti klausimai.

7. Dalyvavimas UNESCO renginiuose ir informacijos sklaida

7.1 Tarptautinė konferencija „Kultūros paveldo skaitmeninimo metodai: kuriant Baltijos šalių bendradarbiavimo tinklą“

Gegužės 21–22 d. Rygoje (Latvija) įvyko tarptautinė konferencija „Kultūros paveldo skaitmeninimo metodai: kuriant Baltijos šalių bendradarbiavimo tinklą“, kurią organizavo Baltijos jūros valstybių taryba, Latvijos nacionalinė biblioteka, Latvijos nacionalinė UNESCO komisija, Lietuvos, Estijos ir Švedijos nacionalinės bibliotekos bei Rostoko universiteto biblioteka. Konferencijoje dalyvavo politikos formuotojai ir paveldo skaitmeninimo specialistai, joje buvo diskutuojama šiomis temomis: egzistuojantys ir galimi bendradarbiavimo tinklai, bendra tiriamoji veikla, skaitmeninimas, skaitmeninė repatriacija, skaitmeninimo priemonių gerinimas regione, naujausių skaitmeninių išteklių išsaugojimas, visuomenės ir tyrėjų skatinimas naudotis skaitmeniniais ištekliais. Visų šalių skaitmeninimo centrų (archyvų, nacionalinių bibliotekų ir pan.) atstovai dalijosi gerosiomis praktikomis, problemomis, artimiausiais planais.

2018 m. spalio mėn. buvo suformuotos 4 tarptautinės darbo grupės, kurios tyrinėjo skaitmeninimo problematiką aktualiaisiais aspektais: naujausio kultūros paveldo, įskaitant ir skaitmeninio, išsaugojimas; kultūros paveldo išteklių naudojimas kuriant regioninę tapatybę; kultūros paveldo išteklių naudojimas tyrimų tikslais; prieiga prie kultūros paveldo išteklių skaitmeninėje erdvėje. Šios darbo grupės pateikė savo atliktų tyrimų išvadas, kurias vėliau planuojama pateikti kaip jungtinę rekomendaciją. Šioje konferencijoje Lietuvai atstovavo kultūros viceministrė Gintautė Žemaitytė, vyr. specialistė Erika Buivydienė, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos generalinis direktorius Renaldas Gudauskas ir Dokumentinio paveldo tyrimų departamento direktorė Jolanta Budriūnienė, Vilniaus universiteto Mokslinių tyrimų ir paveldo rinkinių departamento direktorė Nijolė Klingaitė-Dasevičienė, Baltijos audiovizualinių archyvų tarybos viceprezidentas Juozas Markauskas. Komisijai renginyje atstovavo komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė. Plačiau apie konferenciją: <https://dach2019.lnb.lv/>.

7.2 Tarptautinė konferencija „Medijų ir informacijos srityje raštingi piliečiai: informuoti, užimti, įgalinti“

Rugsėjo 24–26 d. Geteborge (Švedija) įvyko UNESCO Pasaulinei medijų ir informacinio raštingumo savaitei paminėti skirti renginiai: tarptautinė konferencija „Medijų ir informacijos srityje raštingi piliečiai: informuoti, užimti, įgalinti“ ir Jaunimo forumas. Konferenciją organizavo UNESCO, Švedijos nacionalinė UNESCO komisija, Pasaulinis medijų ir informacinio raštingumo partnerystės aljansas (*The Global Alliance for Partnerships on Media and Information Literacy, GAPMIL*), Geteborgo universitetas ir Vestra Jotlando regiono administracija. Renginiuose dalyvavo apie 400 atstovų iš 55 šalių, buvo diskutuojama aktualiomis temomis: medijų ir informacinis raštingumas darnaus vystymosi tikslams ir taikai įgyvendinti, mokymasis visą gyvenimą, kritinis mąstymas, medijų ir informacinio raštingumo įtaka rinkimų kampanijoms, moksliniams tyrimams, geram valdymui, neformaliajam švietimui, saviraiškos laisvė, gebėjimai megzti dialogą, medijų ir informacinio raštingumas *versus* dezinformacija bei propaganda ir t. t. Taip pat buvo paskelbti Pasauliniai medijų ir informacinio raštingumo apdovanojimai (*Global MIL Awards*), pristatytas išskirtinis leidinys „Understanding Media and Information Literacy in the Digital Age“, kurį parengė ilgametė UNESCO ekspertė, Geteborgo universiteto prof. Ulla Carlsson. Baltijos–Šiaurės šalių–UNESCO sesijoje buvo aptarta aktuali tema „Įgalinant jaunimą tapti medijų ir informacinio raštingumo agentais: neformaliojo ugdymo vaidmuo“, kurioje dalyvavo Baltijos šalių nacionalinių UNESCO komisijų atstovai, kolegos iš Suomijos, Švedijos. „Peer 2 Peer Education“ projektus pristatė Latvijos universiteto Komunikacijos fakulteto studentai, o apie Lietuvos patirtis mokant moksleivius ir jaunuosius žurnalistus dalinosi Neringa Jurčiukonytė iš „Media4Change“. Konferencijoje dalyvavo Sekretoriato komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė.

7.3 Lietuvos neformaliojo ugdymo asociacija UNESCO Besimokančiųjų miestų tinklo konferencijoje

Skaitmeninių mokymosi pasiekimų pripažinimo ženklelių platformos „Badgecraft“ kūrėjai – Lietuvos neformaliojo ugdymo asociacija – dalyvavo UNESCO Besimokančiųjų miestų tinklo (*Global Network of Learning Cities*) 4-ojoje konferencijoje, vykusioje spalio 1–3 d. Kolumbijoje. Konferencijoje „Badgecraft“ pristatė „Vilnius City of Learning“ (<https://vilnius.cityoflearning.eu/>) bei kitų miestų platformas (<https://www.citiesoflearning.eu>) ir patirtį. Platformų žemėlapiuose miesto gyventojai, ypač jauni žmonės, gali surasti įvairias mokymosi galimybes, prisijungti prie edukacinių veiklų ir gauti veiklų baigimo patvirtinimą skaitmeninio ženkliuko-sertifikato formatu.

Spalio 24 d. Sekretoriato surengtame susitikime „Badgecraft“ atstovai pasidalino konferencijos patirtimi ir planais tęsti bendradarbiavimą su tinkle dalyvaujančiais Lietuvos ir regiono miestais.

Lapkričio 22 d. Vilniaus miesto savivaldybėje buvo surengtas renginys, susipažindinęs su gerosiomis skaitmeninių technologijų naudojimo neformaliajame ugdyme praktikomis iš Suomijos, Belgijos, Italijos, Ispanijos, Slovėnijos ir Norvegijos. Renginyje pristatyti pavyzdžiai, kaip atviri skaitmeniniai ženklukai naudojami pasiekimams pripažinti jaunimo srityje, ir pasitelkiant pavyzdžius iš Vilniaus, Liublijanos ir Kaljario pristatyta, kaip veikia populiarėjanti „Besimokančiųjų miestų“ platforma.

7.4 Tyrimas pagal UNESCO Interneto universalumo rodiklių vertinimo metodiką

Lapkričio 11 d. Sekretoriatas kreipėsi į Ekonomikos ir inovacijų ministeriją, kviesdamas atlikti plataus masto interneto vystymosi Lietuvoje tyrimą, taikant UNESCO informacijos ir komunikacijos sektoriaus parengtą Interneto universalumo rodiklių (indikatorių) vertinimo metodiką. Šiai metodikai buvo pritarta 2018 m. rudenį vykusioje UNESCO Tarptautinės programos komunikacijos vystymuisi (IPDC) tarpvyriausybinių tarybos sesijoje. Metodika buvo parengta konsultuojantis su 2000 ekspertų, įvairiose pasaulio šalyse vyko tarptautiniai konsultaciniai susitikimai ir testavimai. Sudarant šiuos rodiklius atsižvelgta į keturis pagrindinius R-O-A-M principus (*Rights; Open; Accessible to all; Multistakeholder participation*): interneto plėtra turi būti vykdoma atsižvelgiant į žmogaus teises, jis turi būti atviras, prieinamas visiems, taip pat turi būti užtikrintas visų suinteresuotųjų šalių dalyvavimas. Projektą finansavo Švedijos vyriausybė. Šiuo metu yra prasidėjęs šios metodikos įgyvendinimo etapas – valstybės narės kviečiamos pasinaudoti UNESCO sudarytais rodikliais vertinant interneto vystymąsi nacionaliniu lygiu. UNESCO yra pasiruošusi konsultuoti suinteresuotas šalis. Lietuvos institucijos kol kas nėra pateikusios atsakymo dėl galimybės šį tyrimą atlikti.

7.5 Pasaulinis mokslo forumas

Lapkričio 20–23 d. 9-ajame Pasauliniame mokslo forume Budapešte (Vengrija) dalyvavo Komisijos narė, Lietuvos mokslo tarybos mokslinė sekretorė dr. Reda Cimperman. Nuo 2003 m. kas antrus metus organizuojamo svarbiausio pasaulinio mokslo renginio tema šiais metais buvo pasirinkta „Mokslo etika ir atsakomybė“, davusi toną diskusijoms apie griežtus etinius mokslo tyrimų standartus ir atsakingą mokslinių žinių naudojimą.

Konferencijos dalyviai priėmė bendrą deklaratiją, kurioje pabrėžiama mokslinė atsakomybė pasaulio visuomenės gerovei per mokslo indėlį įgyvendinant Darnaus vystymosi tikslus iki 2030 m. ir išskiriami keturi akcentai: 1) pripažinti mokslo svarbą pasaulinei gerovei, teigiant, kad mokslo vertė negali būti matuojama vien ekonominės pažangos stimuliavimu, mokslas yra viešoji vertybė, turinti darnaus vystymosi ir pasaulinės gerovės akceleratoriaus potencialą; 2) stiprinti globalius tyrimų integralumo standartus, teigiant, kad mokslo globalizacijos pasaulyje stiprėja tyrimų integralumo skatinimo ir derinimo, įskaitant bendro elgesio kodeksą ir jo laikymąsi, poreikis. Tai ypač aktualu sparčiai besivystančioms naujoms mokslo ir tarptautinių tyrimų sritims; 3) siekti akademinės laisvės ir žmogaus teisės į mokslą užtikrinimo, teigiant, kad pasaulinėms organizacijoms sutariant dėl akademinės laisvės svarbos nėra ryškaus konsensuso dėl sąlygų, kaip akademinė laisvė turi būti užtikrinama; svarbu

peržiūrėti pačią koncepciją ir atnaujinti ją tyrimų infrastruktūros, finansavimo, politikos darbotvarkėse, praplečiant, kad akademinė laisvė yra esminė kiekviename tyrimų etape, ji apima tyrėjų ir institucijų autonomiškumą, nuo sisteminių barjerų išlaisvintą prieigą prie kolegialių mokslinių žinių ir duomenų, tyrimų infrastruktūros, finansavimo bei laisvę inicijuoti atskirų tyrimų darbotvarkes visose mokslo srityse, įskaitant socialinius mokslus, bei laisvę komunikuoti mokslinius rezultatus; 4) siekti mokslo komunikavimo etikos ir atsakomybės, primenant apie išliekančius mokslo informacijos ir tyrimų naudos barjerus. Augantis mokslinės informacijos kompleksiskumas ir apimtis šaukiasi naujų patvirtinimo ir tyrimų sklaidos metodų. Tokios inovacijos, kaip dirbtinis intelektas, atveria naujus mokslo tyrimų valdymo kelius, bet kartu kelia naujų rūpesčių dėl privatumo, kontrolės, asmens duomenų apsaugos. Prieigos prie žinių standartai turi būti persvarstomi atsižvelgiant į naujus publikavimo modelius ir naujas komunikacijos strategijas.

7.6 XIV tarptautinis interneto valdymo forumas „Vienas pasaulis. Vienas tinklas. Viena vizija“

Lapkričio 25–28 d. Berlyne (Vokietija) įvyko XIV tarptautinis interneto valdymo forumas „Vienas pasaulis. Vienas tinklas. Viena vizija“. Tai atvira Jungtinių Tautų platforma diskusijoms apie teises, politines, socialines, technines interneto plėtros problemas. Forume dalyvavo apie 2400 atstovų iš viso pasaulio: vyriausybės ir nevyriausybės, tarptautinės organizacijos, akademinė bendruomenė, tyrėjai, skaitmeninio verslo atstovai ir t. t. Forumo atidarymo ceremonijoje pranešimus skaitė Jungtinių Tautų Generalinis sekretorius Antonio Guterres ir Vokietijos federalinė kanclerė Angela Merkel. Forumo temos: duomenų sauga, atviroji prieiga, vaikų ir jaunimo saugumo klausimai, reguliavimas ir žmogaus teisės, priklausomybė, dezinformacija ir viešoji diplomatija, inovacijos ir valdymas. UNESCO atstovė, Žinių visuomenės sektoriaus programos specialistė Sasha Rubel pristatė organizacijos inicijuotą interneto plėtros rodiklių metodiką. Forume dalyvavo Sekretoriato komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė.

8. UNESCO konkursai, mokymai, seminarai, stipendijos, apdovanojimai

8.1 L'Oréal–UNESCO „Mokslo moterims“ programos stipendijų konkursas

Lietuva toliau aktyviai dalyvauja Baltijos šalių L'Oréal–UNESCO „Mokslo moterims“ programoje. Sausio 15 d. Lietuvos mokslų akademijoje įvyko koordinacinis susitikimas dėl programos vykdymo 2019 metais. Programa buvo išplėsta, 6 000 Eur dydžio stipendijas skiriant nebe penkioms, o septynioms Baltijos šalių mokslininkėms, po vieną stipendiją kiekvienoje iš Baltijos šalių skiriant mokslo daktarėms iki 40 metų amžiaus, dvi stipendijas Latvijos ir po vieną Lietuvos bei Estijos doktorantėms iki 33 metų amžiaus, taip skatinant užbaigti jų vykdomus disertacijų tyrimus gyvybės, aplinkos, fizikos bei energetikos mokslų srityse.

Vasario 20 d. Lietuvos mokslų akademijoje buvo surengtas potencialių pareiškėjų susitikimas su Lietuvos mokslininkėmis – programos laureatėmis – dr. Urte Neniškyte ir dr. Giedre Motuzaitė-Matuzevičiūte Keen.

Paraiškos 2019 m. konkursui buvo priimanamos iki kovo 7 d. internetinėje svetainėje „Mokslo moterims“ (*For Women in Science*): www.forwomeninscience.com. 2019 m. programai buvo pateiktos 24 Lietuvos mokslo daktarės laipsnį turinčių ir 10 doktorančių paraiškos. Balandžio 14 d. Lietuvos mokslų akademijos sudaryta komisija išrinko Lietuvos laureates, kurios kartu su kitų Baltijos šalių nugalėtojomis buvo paskelbtos birželio 11 d. Rygoje vykusios iškilmingos ceremonijos metu. Stipendijos skirtos lietuvėms dr. Jurgitai Skiecevičienei ir doktorantūros studentei Mildai Alksnei. Dr. J. Skiecevičienės atliekamuose moksliniuose tyrimuose sistemiškai nagrinėjamos virškinamojo trakto ikivėžinės ir navikinės ligos bei panaudojant skirtingas genomines tyrimų technologijas nustatomi jų biožymenys. Doktorantės M. Alksnės mokslinių tyrimų sritis – regeneracinė medicina.

Ceremonijoje ir prieš tai vykusiam Lietuvos, Latvijos ir Estijos mokslų akademijų, šalių nacionalinių UNESCO komisijų bei „L'Oréal Baltic“ atstovų pasitarime dalyvavo Lietuvos mokslų akademijos prezidentas akad. Juras Banys, Technikos mokslų skyriaus akad. Algirdas Vaclovas Valiulis, Organizacinio skyriaus vadovas dr. Andrius Bernotas, Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė.

Kovo 14 d. L'Oréal–UNESCO programa „Moterims moksle“ jau 21-tą kartą paskelbė penkias 2018 m. tarptautinių apdovanojimų „Moterims moksle“ laureates ir penkiolika perspektyvių mokslininkių, tapusių prestižinio vardo – „Tarptautinis kylantis talentas“ – laureatėmis. Pirmą kartą Tarptautiniu kylančiu talentu buvo pripažinta ir lietuvė mokslininkė, „Moterims moksle“ stipendininkė dr. Urtė Neniškytė.

Sekretoriatas išplatino kvietimą teikti paraiškas 2019 m. L'Oréal–UNESCO „Mokslo moterims“ apdovanojimų už nuopelnus mokslo pažangai konkursui. Kasmet programoje apdovanojamos penkios mokslininkės iš viso pasaulio (po vieną iš kiekvieno regiono), taip pripažįstant jų išskirtinį indėlį gyvybės mokslų pažangai. Paraiškų iš Lietuvos mokslininkių gauta nebuvo.

15 metų programos sukakties proga „L'Oréal Baltic“ išleido specialų leidinį, kuriame apžvelgiama programos Baltijos šalyse istorija, pristatomi programos siekiai bei laureatės. Sekretoriatas šiam leidiniui parengė vadovo įžangos žodį.

8.2 UNESCO ir Japonijos remiamas Darnaus vystymosi švietimo apdovanojimo konkursas

Sekretoriatas išplatino informaciją apie UNESCO ir Japonijos vyriausybės kvietimą teikti paraiškas Darnaus vystymosi švietimo apdovanojimui (*Prize on Education for Sustainable Development*), skiriamam trims geriausiems darnaus vystymosi švietimo projektams. Paraiškos buvo vertinamos remiantis trimis kriterijais: 1) transformuojančiu poveikiu – darnaus vystymosi švietimas yra transformuojantis švietimas, suteikiantis besimokantiems įgūdžių keistis ir keisti visuomenę; 2) integruojančiu poveikiu – darnus vystymasis aprėpia socialinę, ekonominę ir aplinkos dimensijas, projektas turi integruoti visas tris ir padėti besimokantiems suprasti jų sąveiką; 3) inovatyvumu – projektas turi demonstruoti novatorišką požiūrį į darnaus vystymosi švietimą. Projektas turėjo būti vykdomas ne mažiau kaip 4 metus, būti veiksmingas bei prisidėti prie vienos ar kelių Darnaus vystymosi švietimo pasaulinio veiksmų plano prioritetinių veiklos sričių.

Darnaus vystymosi švietimo prizas yra ypač sėkminga UNESCO iniciatyva, dėl kurios atnaujinimo ateinantiems 6 metams pritarta UNESCO Generalinės konferencijos 40-ojoje sesijoje. Japonijos vyriausybės inicijuota programa tapo viena iš sudėtinių Darnaus vystymosi švietimo pasaulinio veiksmų plano dalių. Tai labai svarbi 4-ojo darnaus vystymosi tikslo, ypač 4.7 uždavinio, įgyvendinimą sustiprinanti programa, bendrai aktualizuojanti švietimo turinį darnaus vystymosi tikslais. Nors tarp prizo laureatų iki šiol nėra lietuvių, tačiau šiam konkursui kasmet teikiamos labai stiprios ir UNESCO pastebimos bei vertinamos paraiškos. Net negavus pagrindinio apdovanojimo pareiškėjai sulaukia matomumo ir įvertinimo tarptautiniu mastu.

Balandžio 8 d. Sekretoriatas pateikė VŠĮ Europos socialinio verslumo ugdymo ir inovatyvių studijų instituto vykdomos tarptautinės socialinių inovacijų ir verslo vystymo programos „ChangeMakers'ON“, kurią sudaro hakatonai, įvedimo į rinką stovyklos, inkubatorius ir mokymai, paraišką „ChangeMakers'ON“, kurios koncepcija remiasi Jungtinių Tautų Darnaus vystymosi darbotvarke iki 2030 m., misija – vystyti socialines inovacijas ir verslą, suteikiant aukščiausio lygio ekspertų pagalbą, sudaryti galimybes kurtis ir augti tvariems bei gyvybingiems socialiniams verslams. Lietuvos paraiška šiais metais pastebėta nebuvo, o komisija spalio 15 d. paskelbė tris laureatus, kuriais tapo Camphill bendruomenės patikos fondas Botsvanoje, Darnios Amazonės fondas Brazilijoje ir Hamburgo miestas Vokietijoje. Laureatai pristatyti ir apdovanoti lapkričio 15 d. Generalinės konferencijos 40-osios sesijos metu vykusioje ceremonijoje.

8.3 Europos jaunųjų paveldo specialistų forumas

Sekretoriatas informavo apie Europos jaunųjų paveldo specialistų forumą, kuris gegužės 20–24 d. vyko Zadare (Kroatija). Renginį organizavo UNESCO, bendradarbiaudama su Europos Sąjunga. Forumas, kaip Europos kultūros paveldo metų programos dalis, buvo skirtas skatinti tarpkultūrinį mokymąsi ir mainus, jame buvo nagrinėjami materialiojo ir nematerialiojo kultūros paveldo klausimai bei abiejų sričių apsaugos ir išsaugojimo sinergija, iššūkiams Europos kontekstuose. Lietuvai atstovavo Kultūros paveldo centro projektų vadovė ir tarptautinės kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų parodos - festivalio „Heritas“ organizatorė Erika Kielė. Daugiau informacijos apie forumą:

<http://whc.unesco.org/en/news/1942/>.

8.4 Tarptautinis seminaras kovai su antisemitizmu

Demokratiškos institucijų ir žmogaus teisių biuras (*The OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights; ODIHR*) ir UNESCO gegužės 21–22 d. Varšuvoje (Lenkija) surengė seminarą antisemitizmo tema „Kaip politikos formuotojai gali užtikrinti efektyvų švietimo vaidmenį kovoje su antisemitizmu?“, kuriame dalyvavo Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Strateginių programų skyriaus vyresnioji specialistė Gintarė Vasiliauskaitė.

8.5 UNESCO–Giljermo Kano pasaulio spaudos laisvės apdovanojimas

Spalio 25 d. Sekretoriatas išplatino kvietimą teikti kandidatūras UNESCO–Giljermo Kano pasaulio spaudos laisvės apdovanojimui (*UNESCO / Guillermo Cano World Press Freedom Prize*). Prizas įsteigtas pagerbiant Kolumbijos žurnalistą Giljermą Kaną Isazą (Guillermo Cano Isaza), kuris žuvo 1986 m. gruodžio 17 d. atlikdamas savo profesinę pareigą. Šis prizas (medalis ir piniginis apdovanojimas) įteikiamas asmeniui, institucijai ar organizacijai, labiausiai nusipelnusiai ginant ir propaguojant spaudos laisvę visame pasaulyje, ypač jei veikla susijusi su didesne grėsme gyvybei. Prizininkas paskelbiamas ir apdovanojimas įteikiamas kasmet gegužės 3 d., minint Pasaulinę spaudos laisvės dieną. Sekretoriatas siūlomų kandidatūrų laukia iki 2020 m. vasario 10 dienos.

8.6 UNESCO–Sharjah prizas už arabų kultūros skatinimą

Sekretoriatas išplatino informaciją apie kvietimą teikti paraiškas UNESCO–Sharjah prizui už arabų kultūros skatinimą gauti. Šios iniciatyvos esmė yra pastebėti ir apdovanoti asmenybių arba organizacijų pastangas meninėmis, intelektinėmis ir kitomis priemonėmis skleisti arabų kultūrą, didinti jos žinomumą pasaulyje.

2019 m. konkursui pateikta Arabų kultūros centro paraiška. Nuo 2016 m. pradžios veikiantis centras skatina tarpkultūrinį bendradarbiavimą tarp Lietuvos ir arabų šalių, vysto bendrus Lietuvos ir arabų šalių kultūrinius ir socialinius projektus, šviečia Lietuvos visuomenę apie arabų kultūrą ir ugdo kritinį požiūrį į visuomenėje sklaidžiamą informaciją apie ją, organizuoja kultūrinius renginius, parodas, edukacinius seminarus, mokslines ir kito pobūdžio konferencijas, edukacines ekskursijas.

8.7 UNESCO ir Kinijos vyriausybės rengiamas programos „Žmogus ir biosfera“ jaunimo forumas

Lapkričio 28 d. Sekretoriato iniciatyva įvyko susitikimas, skirtas pasidalinti informacija apie rugsėjo 15–18 d. Changbaishan biosferos rezervate (Kinija) įvykusį UNESCO ir Kinijos vyriausybės organizuotą programos „Žmogus ir biosfera“ (MAB) jaunimo forumą „Įsipareigoję biologinei įvairovei“ (*2019 MAB Youth Forum – Committed to Biodiversity*), kuriame dalyvavo VŠĮ Baltijos aplinkos fondo atstovė Kristina Valavičiūtė, bei aptarti UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ Limos veiksmų planą, įvertinant Žuvinto biosferos rezervato veiklos plėtros galimybes.

Susitikime dalyvavo Žuvinto biosferos rezervato administracijos direktorius Arūnas Pranaitis, VŠĮ Baltijos aplinkos fondas atstovė Kristina Valavičiūtė, Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir švietimo ir mokslo programų vadovė Liliana Bugailiškytė – Lideikienė. Baltijos aplinkos fondas Žuvinto biosferos rezervate antrus metus įgyvendina įdomų ir svarbų unikalios rūšies – meldinės nendrinukės - atkūrimo projektą, kuris duoda labai gerus rezultatus ir sulaukia didelio visuomenės dėmesio.

9. Lietuvos pristatymas UNESCO, minimos sukaktys

9.1 UNESCO minimų datų programa

9.1.1 Klausimynas dėl UNESCO minimų sukakčių programos peržiūrėjimo

Sekretoriatas atsakė į UNESCO sekretoriato inicijuotą klausimyną dėl UNESCO minimų sukakčių programos peržiūrėjimo. Klausimynas buvo skirtas įvertinti Minimų sukakčių programos bei UNESCO šiai programai skirtos finansinės ir nefinansinės paramos reikšmę valstybėms narėms. Nuo 1997 m. Lietuva teikė kandidatūras UNESCO minimų sukakčių programai, iš kurių buvo patvirtintos šios sukaktys: Martyno Mažvydo „Katekizmo prasti žodžiai“ išleidimo 450-osios metinės (1997); Ignoto Domeikos 200-osios gimimo metinės (kartu su Lenkija ir Baltarusija; 2002); Lietuviškos spaudos lotyniškais rašmenimis atgavimo 100-osios metinės (2004); Mikalojaus Konstantino Čiurlionio 100-osios mirties metinės (2011); Česlovo Milošo 100-osios gimimo metinės (kartu su Lenkija; 2011); Meilės Lukšienės 100-osios gimimo metinės (2013); Kristijono Donelaičio 300-osios gimimo metinės (2014); Mykolo Kleopo Oginskio 250-osios gimimo metinės (kartu su Baltarusija ir Lenkija; 2015); Algirdo Juliaus Greimo 100-osios gimimo metinės (2017); Juozapo Čechavičiaus 200-osios gimimo metinės (2018); Stanislovo Moniuškos 200-osios gimimo metinės (2019).

Sekretoriatas UNESCO sekretariatui pateikė ataskaitą apie renginius, įvykius 2018 m. ir numatytus 2019 m., skirtus Juozapo Čechavičiaus ir Stanislovo Moniuškos minimoms sukaktims.

9.1.2 2020–2021 m. Lietuvos minimos sukaktys UNESCO minimų sukakčių sąrašė

Sausio 15 d. Sekretoriatas, bendradarbiaudamas su Valstybiniu Vilniaus Gaono žydų muziejumi, Lietuvos istorijos institutu ir Lietuvos archeologijos draugija, parengė Vilniaus Gaono ir Marijos Gimbutienės nominacines paraiškas bei pateikė jas UNESCO sekretariatui. Šių jubiliejų įrašymui į UNESCO minimų sukakčių sąrašą pritarė Lenkijos, Latvijos, Baltarusijos, Vokietijos nacionalinės UNESCO komisijos, JAV Pacifica Graduate Institutas, JAV Hartfordo universitetas, JAV YIVO institutas žydų tyrinėjimams.

Baltarusijos, Latvijos ir Lenkijos nacionalinių UNESCO komisijų sekretariatų prašymu Sekretoriatas parašė pritarimo raštus Baltarusijos valstybinio universiteto 100-mečio, Ferdinando Ruščico 150-ųjų gimimo metinių (Baltarusija), Latvijos Julijaus Madernieksio 150-ųjų gimimo metinių (Latvija) ir Karolio Voitylos (popiežiaus Jono Pauliaus II) (Lenkija) sukakčių kandidatūroms.

Kovo 10 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė dalyvavo Seimo Kultūros komiteto posėdyje, kuriame pristatė Birutės Marijos Aleksaitės-Gimbutienės 100-ųjų gimimo metinių sukakties skelbimo UNESCO minima data procedūrą ir prašymą 2021-uosius Lietuvoje paskelbti Marijos Gimbutienės metais.

Lapkričio 20 d. Sekretoriatas išplatino informaciją žiniasklaidai ir suinteresuotoms institucijoms dėl UNESCO Generalinės konferencijos 40-osios sesijos metu paskelbtų į 2020–2021 m. UNESCO Minimų sukakčių sąrašą įtrauktų valstybių narių sukakčių. Tarp šių sukakčių pateko Lietuvos teiktosios: 2020 m. – didžiojo Lietuvos rabinas, iškilus litvakų kultūros atstovas Elijahu Ben Salomono Zalmano (Vilniaus Gaono)

(1720–1797) 300-osios gimimo metinės ir 2021 m. – archeologės, antropologės, archeomitologijos pradininkės Marijos Birutės Alseikaitės-Gimbutienės (1921–1994) 100-osios gimimo metinės.

Sekretoriatas kreipėsi į Seimą, kviesdamas 2021-uosius Lietuvoje paskelbti Marijos Gimbutienės metais. Gruodžio 3 d. Seimas paskelbė 2021-uosius Lietuvoje Marijos Gimbutienės metais ir kreipėsi į Vyriausybę, kviesdamas iki 2020 m. spalio 1 d. parengti Marijos Gimbutienės metų programą, o 2021 m. valstybės biudžete numatyti lėšų šiai programai įgyvendinti.

9.1.3 Stanislovo Moniuškos 200-ųjų gimimo metinių minėjimo programa

Sekretoriatas parengė ir 1000 vnt. tiražu išleido Stanislovo Moniuškos sukakčiai skirtą atviruką lietuvių ir anglų kalbomis, kuriame surašyti svarbiausi minėjimo renginiai 2019 metais, pristatomi reikšmingiausi kompozitoriaus gyvenimo faktai, atminties vietų Vilniuje žemėlapis ir QR kodas su nuoroda į archyvinę Kipro Petrausko atliekamą Jonteko ariją iš S. Moniuškos operos „Halka“, kurią kompozitorius sukūrė gyvendamas Vilniuje. Atviruke pateikta minėjimo programa, kurią 2018–2019 m. įgyvendino įvairios organizacijos, skirdamos šiai sukakčiai koncertus, edukacijas, parodas ir kt. Atvirukai išplatinti suinteresuotoms kultūros institucijoms, išleistas papildomas tiražas.

Sekretoriatas kartu Kultūros ministerija, Lietuvos muzikų sąjunga ir Lietuvos kompozitorių sąjungos Muzikologų sekcija, bendradarbiaudamas su Lenkijos institutu ir Baltarusijos ambasada Vilniuje, surengė tarptautinę konferenciją „Žymusis vilnietis Stanislovas Moniuška“, kuri įvyko birželio 13–14 d. Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje. Konferencijos dalyvius pasveikino kultūros ministras Mindaugas Kvietkauskas, Baltarusijos Respublikos laikinoji reikalų patikėtinė Lietuvoje Ekaterina Ermilina ir Lenkijos instituto Vilniuje direktorius Marcin Łapczyński. Konferencija vyko lietuvių, lenkų ir baltarusių kalbomis su sinchroniniu vertimu. Joje dalyvavo žinomi Baltarusijos, Lenkijos ir Lietuvos muzikologai ir atlikėjai, pristatyta 13 mokslinių pranešimų, kurių pagrindu lietuvių ir anglų kalbomis sudaryti ir išleisti proginiai „Muzikos barų“ numeriai. Plačiau apie renginį:

<https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000072763/santara-ryskiausi-konferencijos-zymusis-vilnietis-stanislovas-moniuska-akcentai>; <https://www.muzikusajunga.lt/zurnalas/muzikos-barai-348>.

9.1.4 A. J. Greimui skirta interaktyvi paroda „Pasaulis semiotiko akimis“

Lietuvos kultūros taryba, įgyvendindama programą „Sklaida užsienyje: 2019-2“, skyrė 8 000 Eur Sekretoriato ir kūrybinės grupės parengtos tarptautinės kilnojamosios parodos „Pasaulis semiotiko akimis“, skirtos A. J. Greimo 100-osioms gimimo metinėms (2007), įrašytoms į UNESCO minimų sukakčių sąrašą, pristatymui Sankt Peterburge ir Maskvoje (Rusijos Federacija). Parodos rengėjai: Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija, Lietuvos Respublikos konsulas Sankt Peterburge ir Lietuvos kultūros atašė Rusijos Federacijoje, parodos kuratorė – Gintautė Žemaitytė.

Rugsėjo 20 d. paroda buvo atidaryta Rusijos Federacijos nacionalinėje bibliotekoje Sankt Peterburge, bendradarbiaujant su Lietuvos Respublikos generaliniu konsulatu Sankt Peterburge ir Rusijos Federacijos nacionaline biblioteka. Parodą pristatė Rusijos Federacijos nacionalinės bibliotekos direktorius Aleksandras Veršininas, Lietuvos Respublikos generalinis konsulas Sankt Peterburge Dainius Numgaudis, Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos direktorius Renaldas Gudauskas, Vilniaus universiteto A. J. Greimo centro profesorius emeritas, Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatas prof. Kęstutis Nastopka ir Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė, buvo perskaitytas Prancūzijos generalinio konsulo Rusijos Federacijoje sveikinimas. Prof. K. Nastopka skaitė paskaitą „A. J. Greimas ir jo mitologija“, specialiai šiai parodai 1000 vnt. tiražu buvo išleistas lankstinukas rusų kalba. Paroda pristatyta radijo laidose rusų kalba ir kitose žiniasklaidos priemonėse. Paroda Sankt Peterburge eksponuota iki spalio 20 dienos.

Plačiau apie renginį:

https://petrapilis.ru/greimas/?fbclid=IwAR0_Srm93uuF19qRaRbricChJRR9tAXXt_n9bZf8qXyEBqTjiPsK4Mma5VE

http://nlr.ru/nlr_visit/RA2488/Mir-glazami-semiotika

<https://www.youtube.com/watch?v=dyaxuZWvPmk&feature=share&fbclid=IwAR0qT9o8v9YK3JVQgy8up-jRTNaO2t8KX1xXTYhoSySt-oENeku8NCHfSWo>

<https://consulate-stpetersburg.mfa.lt/stpetersburg/lt/naujienos/paroda-pasaulis-semiotiko-akimis-rusijos-nacionalineje-bibliotekoje>

<https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/isvyde-zemelapi-kur-krymas-ukrainos-maskvieciai-atsauke-semiotiko-a-j-greimo-paroda-56-1227318>

<https://www.culture.ru/events/518943/mezhdunarodnaya-peredvizhnaya-vystavka-mir-glazami-semiotika>

<https://gorodzovet.ru/spb/otkrytie-mezhdunarodnoi-pered-event7703607>

<https://www.2do2go.ru/events/242847/mezhdunarodnaya-peredvizhnaya-vystavka-mir-glazami-semiotika>

Lapkričio 6 d. buvo numatytas parodos pristatymas Maskvos aukštojoje ekonomikos mokykloje, tačiau pareikalavus išimti vieną standą (su pasaulio žemėlapiu, kuriame pavaizduotas Krymas kaip Ukrainos dalis), o Lietuvos užsienio reikalų ministerijai atsisakius tai daryti, parodos pristatymas buvo nukeltas į 2020 sausio 16 d., parodą pristatant atnaujintose Lietuvos Respublikos ambasados Rusijos Federacijoje patalpose.

9.1.5 Juozapo Čechavičiaus fotografijų paroda „XIX amžiaus Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos ir Ukrainos miestai Juozapo Čechavičiaus fotografijose“

Sekretoriato parengta kilnojamoji Juozapo Čechavičiaus fotografijų paroda „XIX amžiaus Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos ir Ukrainos miestai Juozapo Čechavičiaus fotografijose“, skirta J. Čechavičiaus 200-osioms gimimo metinėms, balandžio 1–19 d. buvo pristatyta Vilniaus lietuvių namuose.

Gegužės 16 d. paroda buvo pristatyta Lenkijoje, Vroclavo universitete, V tarptautinio lituanistų kongreso metu. Šiame parodos atidaryme dalyvavo Vroclavo universiteto rektorius prof. hab. Dr. Adam Jezierski, Vroclavo universiteto dėstytoja dr. Tatjana Vologdina, Lietuvos ambasadorius Lenkijoje Eduardas Borisovas, kongreso svečiai, Vroclavo universiteto studentai ir žiniasklaidos atstovai. Paroda buvo eksponuojama iki rugpjūčio 26 dienos.

Rugsėjo 24 d. paroda buvo pristatyta Lietuvos Respublikos ambasadoje Varšuvoje (Lenkija). Jos atidaryme kalbėjo Lietuvos ambasadorius Eduardas Borisovas, apie J. Čechavičių ir jo darbus papasakojo ir parodą pristatė parodos kuratorius ambasadorius Dainius Junevičius. Paroda buvo eksponuojama iki 2019 m. pabaigos.

9.2 Paroda „Lietuva pašto siuntoje“

Gegužės 4 d. Sekretoriato interaktyvių stendų kilnojamoji paroda „Lietuva pašto siuntoje“ (parengta 2013 m. Lietuvos pirmininkavimui Europos Sąjungos Tarybai), skirta pasaulinės svarbos Lietuvos materialaus ir nematerialaus paveldo vertybėms, Europos dienos proga buvo pristatyta Briuselyje, Lietuvos nuolatinėje atstovybėje Europos Sąjungoje. Paroda buvo eksponuojama iki 2019 m. pabaigos.

9.3 Lietuvoje vykdomo projekto viešinimas UNESCO programos „Informacija visiems“ interneto svetainėje

Spalio 24 d. UNESCO programos „Informacija visiems“ interneto svetainėje šios programos sekretoriatas paskelbė naujieną apie Lietuvoje vykdomą projektą „Prisijungusi Lietuva“:

<https://en.unesco.org/news/connected-lithuania-working-towards-inclusive-knowledge-society>.

Projekto tikslas – padėti kaimo vietovėse gyvenantiems, mažesnes pajamas gaunantiems, vyresnio amžiaus gyventojams išmokti efektyviai, saugiai, atsakingai naudotis informacinėmis technologijomis bei internetu ir jo teikiamomis galimybėmis. Projektas siūlo nemokamus informacinio raštingumo kursus: 1200 šalies bibliotekininkų konsultuoja gyventojus atnaujinamuose viešuosiuose interneto prieigos taškuose, bendruomenės atstovai savanoriai teikia pagalbą internete.

Projektą įgyvendina Lietuvos asociacija „Langas į ateitį“, Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka, Vidaus reikalų ministerija, Ryšių reguliavimo tarnyba ir Nacionalinis komitetas „Informacija visiems“. Projektas yra bendrai finansuojamas iš Europos regioninės plėtros fondo ir Lietuvos Respublikos biudžeto.

10. UNESCO programų nacionalinių komitetų ir tinklų veikla

10.1 Nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ veikla

Šiais metais surengti keturi Nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ posėdžiai. Juose aptarta ši UNESCO programa ir su jos peržiūra susijusi problematika, suderinta šiais metais įrašymui į Nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“ pateiktų paraiškų ekspertavimo tvarka, vykdomas paraiškų, pateiktų pataisymų, ekspertinių išvadų vertinimas, sprendžiami organizaciniai ceremonijos ir parodos klausimai.

Naujų dokumentinio paveldo objektų įrašymas į Nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“

Šiais metais Nacionalinis komitetas „Pasaulio atmintis“ ir Sekretoriato komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė inicijavo ir įgyvendino naujų objektų atranką ir įrašymą į Nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“.

Iš pateiktų 11 paraiškų po papildomų patikslinimų ir vertinimų (kartu su Nacionalinio komiteto nariais paraiškas vertino du išorės ekspertai dr. Jolita Mulevičiūtė ir Dainius Junevičius), buvo nutarta į Nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“ įrašyti šešis dokumentus ar jų kolekcijas: Elijo ben Saliamono Zalmano publikuoti darbai (saugoma Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje), Simono Daukanto originaliosios kūrybos ir vertimų autografa (saugoma Lietuvių literatūros ir tautosakos institute, Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje ir Vilniaus universiteto bibliotekoje), Stasio Ušinsko filmas „Storulio sapnas“ ir lėlių-marionečių brėžiniai (saugoma Lietuvos centriniame valstybės archyve ir privačioje kolekcijoje), Martyno Mažvydo autografas (saugoma Vilniaus universiteto bibliotekoje), „Amžinosios šlovės Kapitolijus“ (saugoma Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje) ir Neformalios lituanistinės mokyklos Kretingos bernardinų vienuolyne dokumentų kolekcija (saugoma Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekoje, Vilniaus universiteto bibliotekoje ir Mažesniųjų brolių ordino Lietuvos Šv. Kazimiero provincijos Kretingos Apreiškimo vienuolyno bibliotekoje).

Naujų dokumentų įrašymo ceremonija ir šiam įvykiui skirtos parodos atidarymas buvo surengtas rugsėjo 20 d. Lietuvos nacionalinėje M. Mažvydo bibliotekoje, minint Europos paveldo dienas. Vėliau paroda buvo eksponuota Sekretoriato galerijoje, Lietuvos centriniame valstybės archyve bei Vilniaus universiteto bibliotekoje. 2020 m. paroda bus perkelta į Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteką.

Į Nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“ nauji dokumentai ar jų kolekcijos įrašomi kas dvejus metus. Iš viso jame įrašyti 74 dokumentai: 36 iš jų pripažinti regioninės (europinės) ir 38 – nacionalinės reikšmės:

<https://www.unesco.lt/komunikacija-ir-informacija/lietuvos-nacionalinis-registras-pasaulio-atmintis>.

Pasiruošimas rengti Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos dokumentų įrašymo į Nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“ paraišką

Kovo 12 d. Kauno arkivyskupijos muziejuje įvyko Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos direktoriaus pavaduotojos mokslui dr. Rimos Cicėnienės, Sekretoriato generalinės sekretorės Astos Junevičienės ir komunikacijos programų vadovės Miglės Mašanauskienės susitikimas su kardinolu Sigitu Tamkevičiumi ir muziejaus darbuotoja Irena Petraitiene, kurio metu buvo aptarta galimybė parengti Lietuvos Katalikų Bažnyčios kronikos (LKBK) dokumentų įrašymo į Nacionalinį registrą paraišką.

Susipažinus su Kauno arkivyskupijos muziejuje eksponuojama LKBK dokumentų kolekcija, įvertinus visas aplinkybes bei gavus kardinolo pritarimą, nuspręsta kreiptis į laikotarpį tyrinėjantį profesionalų istoriką, kuris gebėtų tinkamai įvertinti, atrinkti bei susisteminti LKBK šaltinius ir parengtų paraišką.

Lapkričio 14 d. R. Cicėnienė ir M. Mašanauskienė susitiko su istoriku prof. Arūnu Streikumi, kuris išreiškė palaikymą šiai iniciatyvai bei pažadėjo surasti tinkamą Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto studentą, kuris jo paties prižiūrimas atliktų šį darbą.

10.2 UNESCO projektas „Magnetic Tape Alert“

Sekretoriatas tarpininkavo renkant duomenis UNESCO programos „Informacija visiems“ (*UNESCO programme “Information for All”, IFAP*) tarpvyriausybinių tarybos, kartu su Tarptautine garso ir audiovizualinių archyvų asociacija (*International Association of Sound and Audiovisual Archives*), inicijuotam projektui „Magnetic Tape Alert“, skirtam surinkti kuo išsamesnę informaciją apie valstybių narių organizacijose ir institucijose saugomas nesuskaitmenintas magnetines juostas.

Iki rugsėjo 30 d. duomenis apie saugomą nesuskaitmenintą audiovizualinį paveldą pateikė Lietuvos centrinis archyvas, Lietuvos nacionalinis radijas ir televizija, Lietuvos nacionalinė M. Mažvydo biblioteka, Lietuvių kalbos institutas, Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Klaipėdos universiteto Humanitarinių mokslų fakultetas, Lietuvos nacionalinis kultūros centras ir Lietuvos liaudies buities muziejus.

10.3 UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklo projektas

UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklo veikla Lietuvoje

2019 m. Lietuvoje veikė 17 UNESCO asocijuotosios mokyklos vardą turinčių mokyklų tinklas.

Kovo 4 d. Sekretoriatas kartu su Lietuvos neformaliojo ugdymo asociacija organizavo „Atvirųjų skaitmeninių ženklelių“ modelio diegimo ir naudojimo patirties UNESCO ASPnet pristatymą tarptautiniame projekte „Reimagining Recognition“ dalyvaujantiems pažintinio vizito dalyviams iš Gruzijos, Armėnijos, Ukrainos, Moldovos, Suomijos, Airijos ir Lietuvos. Projekto tikslas – įgalinti institucijas ir organizacijas kurti neformaliojo ugdymo pasiekimo pripažinimo sistemas, apimančias mokymąsi įvairias lygmenimis ir įvairiose erdvėse, kuriose jaunas žmogus tobulėja. Projektą rėmė Europos Sąjungos programa „Erasmus+“.

Sekretoriatas Lietuvos UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklui išplatino UNESCO kvietimą minėti tarptautinę rasinės diskriminacijos panaikinimo dieną bei Estijoje, Noarootsi pusiasalyje, balandžio 25–28 d. vyksiančioje Jungtinių Tautų simuliacijoje.

Lietuvos UNESCO asocijuotosios mokyklos aktyviai dalyvavo UNESCO bandomuosiuose projektuose, kuriuose testuojamos UNESCO parengtos naujos mokymo priemonės mokymui apie teisinę valstybę, kultūros paveldą. Birželio mėn. įvyko projekto „Rašant taiką“ nuotoliniai mokymai mokytojams, siekiant surinkti gerąsias patirtis ugdymo turinyje naudojant UNESCO parengtą mokymo medžiagą. Projekte

dalyvavo keturios Lietuvos mokyklos. Atsiliepimai apie dalyvavimą projekte buvo renkami pildant atskirai mokytojams, mokiniams ir nacionaliniam koordinatoriui skirtus klausimynus. Daugiau apie iniciatyvą: <https://en.unesco.org/writing-peace-manual/>.

Sekretoriato iniciatyva susisteminta Lietuvoje viešai prieinama kino edukacijos metodinė medžiaga ir šaltiniai, kurie būtų naudingi ir veiksmingai pritaikomi UNESCO asocijuotųjų mokyklų projekte dalyvaujančiose Lietuvos mokyklose stiprinant UNESCO temų integravimą į formalųjį ir neformalųjį ugdymą. Sekretoriato atstovė Liliana Bugailiškytė-Lideikienė spalio 24 d. dalyvavo diskusijoje „Kaip apie lyčių stereotipus medijose kalbėti su moksleiviais?“ Diskusijos medžiaga taip pat pasidalinta su Lietuvos UNESCO asocijuotosiomis mokyklomis.

Spalio 24 d. Sekretoriato atstovės susitiko su Užsienio reikalų ministerijos Europos Sąjungos reikalų departamento atstovėmis Rimgaile Jankauskiene bei Agne Albrechtaite-Visockienė pasikalbėti dėl inicijuojamo Europos mokyklų tinklo bei pasidalinti patirtimi koordinuojant UNESCO asocijuotųjų mokyklų projektą.

Spalio 26–29 d. Vienoje (Austrija) vykusiose mokymosi dirbtuvėse mokyklų komandoms nematerialaus kultūros paveldo tema dalyvavo Kauno Kovo 11-osios gimnazijos istorijos mokytojas Ignas Juškevičius ir moksleivis Dovydas Tamošiūnas. Šios dirbtuvės – dalis didesnio UNESCO ir Europos Sąjungos projekto „Jaunimo sudominimas įtraukia ir darnia Europa“ (*Engaging Youth for an Inclusive and Sustainable Europe*), kurio pristatymo nuotolinė konferencija buvo organizuota kovo mėnesį.

Sekretoriatas išplatino Graikijos nacionalinės UNESCO komisijos kvietimą dalyvauti tradiciniame UNESCO pasaulio paveldo jaunimo simpoziume, vyksiančiame 2020 m. balandžio 1–5 d. Olimpijos mieste. Šis simpoziumas skiriamas Pasaulinei kultūrų įvairovės dialogui ir vystymuisi dienai. Simpoziume daug dėmesio bus skiriama darnaus turizmo įtakai įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus. Renginyje kviečiamos dalyvauti įvairių valstybių UNESCO asocijuotosios mokyklos. Iki šiol šiame renginyje dėl finansinių priežasčių Lietuvos delegacija nėra dalyvavusi.

UNESCO Baltijos jūros projektas

2019 m. UNESCO asocijuotųjų mokyklų programos tarptautiniame Baltijos jūros projekte (*Baltic Sea Project, BSP*) dalyvavo 29 Lietuvos mokyklos. Projektą koordinuoja Lietuvos moksleivių neformaliojo švietimo centras, nacionalinė koordinatorė – Grėtė Vaičaitytė.

Sausio 31 – vasario 1 d. Helsinkyje (Suomija) įvyko Baltijos jūros projekto koordinatorių susirinkimas, kuriame dalyvavo ir Grėtė Vaičaitytė.

2019 m. gegužės 6 d. Prienų „Žiburio“ gimnazijoje surengta tarptautinė integruota aplinkosaugos mokslų ir anglų kalbos konferencija, o lapkričio 15–16 d. Vilniuje tarptautinė Baltijos jūros projekto ir GLOBE projekto mokslinė mokinių konferencija, kurioje dalyvavo ir UNESCO asocijuotųjų mokyklų tinklas. Tris tinklus sujungęs renginys paskatino mąstyti apie panašius tikslus turinčių tarptautinių projektų suliejimą.

Baltijos jūros projekto mokytojai bei moksleiviai iš Lietuvos dalyvavo gegužės 9–10 d. Hildesheime (Vokietija) vyksiančiame tarptautiniame seminare, skirtame globalaus pilietiškumo švietimui, rugpjūčio 15–25 d. Helsinkio universiteto Atmosferos ir žemės sistemos tyrimų instituto organizuotoje mokytojų klimato kaitos fondo vasaros stovykloje (Suomija), rugpjūčio 26–29 d. Taline (Estija) vykusioje tarptautinėje Baltijos jūros stovykloje moksleiviams bei seminare mokytojams.

10.4 UNESCO katedros, centrai ir klubas Lietuvoje

2019 m. Lietuvoje veikė trys UNESCO katedros, du centrai ir vienas klubas. UNESCO katedros ir centrai dalyvavo tarptautiniuose renginiuose, stažuotėse, vykdė informacijos, mokslinių žinių sklaidos, edukacinius renginius ir paskaitas, įtraukdami visuomenę, prisidedami prie UNESCO vardo matomumo didinimo tiek tarptautiniu, tiek nacionaliniu lygiu.

UNESCO Kultūros vadybos ir kultūros politikos katedra (nuo 1998 m. veikia Vilniaus dailės akademijoje) prisidėjo rengiant parodas ir diskusijas. Atkreiptinas dėmesys, jog katedros sutartis su UNESCO baigiasi 2020 m., taip pat 2020 m. baigiama ir bakalauro studijų programos akreditacija.

UNESCO Tarpdisciplininė Mechatronikos katedra (nuo 2006 m. veikia Kauno technologijos universitete) daug dėmesio skyrė mokslo žinių sklaidai dirbtinio intelekto srityje, dalyvavo tarptautinio lygio mokslinėse konferencijose. Remiantis Lietuvos Dirbtinio intelekto strategija ir UNESCO Dirbtinio intelekto principais (*Artificial Intelligence For Sustainable Development: challenges and opportunities for UNESCO's science and engineering programmes*) buvo suformuluota Kauno technologijos universiteto Dirbtinio intelekto strategija.

UNESCO Medijų ir informacinio raštingumo įtraukiai žinių visuomenei katedra (nuo 2018 m. veikia Vytauto Didžiojo universitete).

Gegužės 6 d. Vytauto Didžiojo universiteto Politikos mokslų ir diplomatijos fakultete oficialiai atidarytas UNESCO–UNITWIN Medijų ir informacinio raštingumo tyrimų centras, kuriam vadovauja Vytauto Didžiojo universiteto Viešosios komunikacijos katedros profesorės Auksė Balčytienė ir Kristina Juraitė. 2018 m. UNESCO patvirtino Vytauto Didžiojo universiteto pateiktą mokslinių tyrimų programą, kurioje įsipareigota plėtoti medijų ir informacinio raštingumo tyrimus – analizuoti medijų naudojimo, medijų politikos, piliečių dalyvavimo ir įgalinimo tendencijas, medijų raštingumo ugdymo iniciatyvas, taip pat stiprinti jaunimo bei ugdytojų kompetencijas, bendradarbiauti su vietos ir tarptautiniais partneriais bei užtikrinti vykdomų veiklų rezultatų sklaidą Lietuvoje bei tarptautiniu mastu. Vienas ryškiausių centro komandos nuveiktų darbų – 2018 m. spalio 24–26 d. Vytauto Didžiojo universiteto kartu su tarptautiniais partneriais organizuota UNESCO Medijų ir informacinio raštingumo bei tarpkultūrinio dialogo konferencija. Centro atidaryme dalyvavo Vytauto Didžiojo universiteto rektorius prof. Juozas Augutis, JAV ambasados Lietuvoje viešųjų ryšių skyriaus vadovė Heather E. Steil, UNESCO Medijų ir informacinio raštingumo katedros Latvijos universitete vadovė Guna Spurava, svečiai iš Lietuvos ir Latvijos akademių institucijų, viešosios politikos bei visuomeninių organizacijų. Pranešimą skaitė Medijų raštingumo centro prezidentė JAV Tessa Jolls. Komisijai atstovavo ir sveikinimo žodžius tarė Komisijos pirmininkas prof. Jonas Ruškus ir komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė.

2019 m. katedra įgyvendino įvairias veiklas: atliko tyrimus medijų ir informacinio raštingumo srityje, rengė mokymus ugdytojams, dalyvavo „Erasmus+“, „Nordplus“ projektuose, rengė medijų ir informacinio raštingumo projektų paraišką finansavimui gauti.

UNESCO asocijuotas fundamentaliųjų mokslų tyrimų ir mokymų centras ir UNESCO remiamas Regioninis bioetikos informacijos centras ataskaitą už 2019 m. nepateikė.

Šiaulių UNESCO klubas yra vienintelis Lietuvoje veikiantis UNESCO klubas, kuris jau 21 metus vykdo savo veiklą, aktualizuodamas ir skleisdamas UNESCO vertybes bei prioritetus. 2019 m. šis klubas įgyvendino, rengė bei organizavo susitikimus, renginius, edukacines veiklas, pažintines keliones. Balandžio mėn. vyko klubo susirinkimas, kuriame dalyvavo Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė. Gruodžio mėn. įvykusiame metiniame susitikime buvo teikiamos Šiaulių UNESCO klubo

premijos jauniems mokslininkams. Šių metų premija įteikta istorikui, muziejininkui, gidui Giedriui Gaidamavičiui. Renginyje dalyvavo Sekretoriato generalinės sekretorės padėjėja Jurgita Vaitkutė. Metų pabaigoje išrinkta nauja klubo prezidentė ir valdyba, kurie pradėjo veiklą 2020 m. sausio 1 dieną.

11. Dalyvavimas Lietuvos institucijų įsteigtų darbo grupių, komisijų veikloje, projektuose, renginiuose

11.1 Darbo grupės, komisijos, komitetai

Iš viso Sekretoriato darbuotojos dalyvavo 15 darbo grupių veikloje. Be aukščiau išvardintų, taip pat dalyvauta šių darbo grupių, komisijų bei komitetų veiklose.

11.1.1 Darnaus vystymosi tikslų ekspertų tinklas

2019 m. Sekretoriatas aktyviai dalyvavo Aplinkos ministerijos, programos „Kurk Lietuvai“ ir Nacionalinės nevyriausybių vystomojo bendradarbiavimo organizacijų platformos inicijuotoje programoje, skirtoje artimai dirbant su įvairių sričių ekspertais įtraukti darnaus vystymosi tikslus ir jų uždavinius į Lietuvos strateginius dokumentus (Nacionalinės pažangos programą (2021–2030) bei Lietuvos Respublikos teritorijos Bendrąjį planą), taip siekiant užtikrinti darnų ekonomikos, visuomenės ir aplinkos kokybės vystymąsi. Programos pradžia laikytinas vasario 5 d. surengtas Darnaus vystymosi tikslų lokalizacijos forumas ir dirbtuvės, kuriose dalyvavo Komisijos narė dr. Laima Galkutė bei Sekretoriato švietimo ir mokslo programų vadovė Liliana Bugailiškytė-Lideikienė ir kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė.

Balandžio 11 d. Aplinkos ministerijoje įvyko susitikimas, kuriuo siekta inicijuoti Darnaus vystymosi tikslų ekspertų tinklo kūrimo viziją ir aptarti tolimesnius žingsnius. Vadovaujantis susitikime parengtomis gairėmis buvo parengtas pasiūlymas Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijai ir Seimui dėl Darnaus vystymosi tikslų ekspertų tinklo įkūrimo. Planuojamo ekspertų tinklo pagrindinė vizija – sukurti tokį tinklą, kuris reaguotų į įvairius valstybės lygmeniu vykstančius strateginius procesus, teiktų rekomendacijas ir atliktų stebėseną per darnaus vystymosi tikslų prizmę. Pirmojo susitikimo metu nutarta, jog siekiant efektyvaus ekspertų tinklo darbo į jį būtina įtraukti daugiau skirtingų sričių ekspertų. Susitikime ir vėliau ekspertų tinkle Komisijai atstovavo dr. Laima Galkutė bei Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė. Per metus surengta keletas susitikimų, nuotolinių konsultacijų, pagal kompetenciją teiktos pastabos Kultūros bei Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų atnaujinamiems strateginiams dokumentams.

11.1.2 Kilnaus sportinio elgesio komitetas

2019 m. Sekretoriato švietimo ir mokslo programų vadovė Liliana Bugailiškytė-Lideikienė toliau dalyvavo Lietuvos kilnaus sportinio elgesio komiteto prie Lietuvos tautinio olimpinio komiteto veikloje.

Gruodžio 5 d. Lietuvos tautiniame olimpiame komitete paskelbti komiteto išrinkti „Lietuvos *Fair Play* apdovanojimų 2019“ laureatai. 26-ą kartą surengtuose Lietuvos kilnaus sportinio elgesio apdovanojimuose pagerbti šešių nominacijų laureatai: „Jaunojo sportininko kilnus poelgis“, „Jaunasis sportininkas – pavyzdys bendraamžiams“, „*Fair Play* projektas“, „*Fair Play* organizacija“ ir „Už viso gyvenimo nuopelnus“ bei „Metų kilnus poelgis“. Į nominacijas pretenduoti galėjo tiek mėgėjai, tiek profesionalūs sportininkai, kilnių elgesiu pasižymėję aikštėje arba už jos ribų, taip pat sąžiningą sportą, olimpinės vertybes, kilnių elgesį sporto varžybose ar bendruomenės gyvenime skatinančios organizacijos ar įvairiausių sporto šakų atstovus, komandas, judėjimus remiančios įmonės.

11.1.3 Darbo grupė Tautodailės metų programos projektui parengti

Rugsėjo 3 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė dalyvavo Kultūros ministerijos surengtame darbo grupės Tautodailės metų programos projektui parengti posėdyje. Jame aptarti įvairių organizacijų pateikti projektai. M. Valančiauskienė pristatė Sekretoriato parengtą kultūrinio turizmo projektą, kurio tikslas – išleisti vaizdingų su kryždirbyste siejamų, mažiau žinomų kryždirbystės vietovių ir atvirų lankytojams kryždirbių dirbtuvių žemėlapij. Darbo grupė pritarė projekto idėjai, bet įgyvendinant projektą pasiūlė bendradarbiauti su Ekonomikos ir inovacijų ministerijos Turizmo politikos skyriumi ar kitomis pavaldžiomis institucijomis.

Rugsėjo 25 d. Sekretoriato Kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė dalyvavo Kultūros ministerijos surengtame darbo grupės antrajame posėdyje. Jame aptarti ir patvirtinti įvairių organizacijų pateikti Tautodailės metams skirtų priemonių projektai. Sekretoriato parengtas kultūrinio turizmo projektas – vaizdingų su kryždirbyste siejamų, mažiau žinomų kryždirbystės vietovių ir atvirų lankytojams kryždirbių dirbtuvių žemėlapis buvo įtrauktas į Tautodailės metų minėjimo programą.

11.1.4 Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo taryba

Rugsėjo 30 d. Kultūros ministerijoje įvyko Etninės kultūros ir nematerialaus kultūros paveldo tarybos posėdis, kuriame aptartas Kultūros politikos pagrindų įstatymo projektas. Posėdyje dalyvavo Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė, šios tarybos pirmininkė. Posėdyje pasiūlyta minėtame įstatyme integruoti nacionalinės reikšmės nematerialaus kultūros paveldo vertybių sąvoką bei pabrėžti šios srities apsaugos svarbą, išsakytos kitos galimos redakcinės pastabos.

Lapkričio 27 d. Kultūros ministerijoje įvyko antrasis šios tarybos posėdis, kuriame buvo renkami kandidatai Kultūros ministerijos premijoms už tradicinės kultūros puoselėjimą ir sklaidą. Posėdyje dalyvavo Sekretoriato kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė. Apsvarsčius 10 pateiktų kandidatūrų, buvo nutarta apdovanojimams teikti Antano ir Jono Juškų muziejaus centro įkūrėjų Arūno ir Vidos Sniečků, etnologės ir tautosakininkės Gražinos Kadžytės bei kryždirbio, skulptoriaus ir tautosakininko Rimanto Zinkevičiaus kandidatūras.

Gruodžio 17 d. Kultūros ministerijos premijos įteiktos Vilniaus rotušėje. Kartu su kitomis kultūros srities premijomis taip pat įteiktos premijos už tradicinės kultūros puoselėjimą ir sklaidą. Renginyje dalyvavo Sekretoriato kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė.

11.1.5 Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Mokslo taryba

Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė dalyvauja Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos Mokslo tarybos darbe. 2019 m. įvyko du Mokslo tarybos posėdžiai – spalio 22 d. ir gruodžio 20 d.

11.1.6 Darbo grupė dėl paraiškos „Vilnius – pasaulio knygų sostinė“ rengimo

Vasario 22 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė, darbo grupės dėl paraiškos „Vilnius – pasaulio knygų sostinė“ narė, dalyvavo susitikime-diskusijoje su Tartu ir Lvovo UNESCO literatūros miestų atstovais Lietuvos parodų ir kongresų centre LITEXPO.

11.2 Projektai

11.2.1 Kūrybinis konkursas „Vilnius – 25“

Valstybinė kultūros paveldo komisija, siekdama atkreipti jaunos visuomenės dėmesį į reikšmingą Vilniaus istorinio centro jubiliejų, kuris ženklina 25-erius metus UNESCO Pasaulio paveldo sąrašė, kartu su

Sekretoriatu inicijavo kūrybinį konkursą „Vilnius – UNESCO 25“, skirtą Vilniaus mokyklų 5–12 klasių mokiniams. Konkurso partneriai – VšĮ „Gatvės gyvos“ ir Valstybinio Kernavės kultūrinio rezervato direkcija.

Konkurso metu vyko edukacinės savaitės, diskusijos, išskirtinės ekskursijos ir Vilniaus įprasminimas kūryboje. Visi dalyvių kūrybiniai darbai pristatyti tarptautinėje kultūros paveldo tvarkybos ir technologijų parodoje „HERITAS“ gegužės mėn., o nugalėtojai vyko į Kernavę.

Sekretoriatas surengė 5 susitikimus su konkurse dalyvavusiais moksleiviais, trumpai pristatydamas pagrindines Komisijos veiklas ir funkcijas, UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą ir Vilniaus istorinio centro tarptautinę reikšmę.

11.2.2 Turistinis lankstinukas „Vilniaus – UNESCO pasaulio paveldo miestas“

Metų pradžioje buvo parengtas ir išleistas naujas turistinis lankstinukas „Vilniaus – UNESCO pasaulio paveldo miestas“, pristatantis iškiliausius istorinio miesto architektūros ir urbanistikos objektus, ir skirtas Lietuvos keliautojui, norinčiam pažinti pasaulio paveldo vertybę Vilniaus istorinį centrą. Projektą įgyvendino Vilniaus miesto savivaldybė ir VšĮ „Gyvos gatvės“, bendradarbiaujant su Sekretoriatu.

11.3 Renginiai

11.3.1 Mokymai „Strateginė komunikacija ir kova su dezinformacija“

Sekretoriato atstovė Milda Valančiauskienė dalyvavo Kultūros ministerijoje vykusiuose mokymuose „Strateginė komunikacija ir kova su dezinformacija“, kuriuos vedė ekspertė iš Jungtinės Karalystės Paula Edwards.

11.3.2 Diskusija „Medijų ir informacinis raštingumas jaunimui Baltijos šalyse: poreikis ir praktika“

Kovo 7 d. Sekretoriato komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė dalyvavo LiJOT surengtoje diskusijoje-dirbtuvėse, kuriose buvo svarstoma, kokios praktikos jau įgyvendinamos dirbant su jaunimu medijų ir informacijos raštingumo srityje, kokie yra sprendimų priėmėjų, pedagogų ir jaunimo poreikiai Baltijos šalyse. Diskusijoje dalyvavo „Baltic Centre for Media Excellence“ projektų vadovė žurnalistė Diāna Hoduļina iš Latvijos, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto narė Indrė Vareikytė, Badgecraft.eu atstovas Nerijus Kriaučiūnas, „Eurodesk Lietuva“ žurnalistai, nevyriausybinių organizacijų atstovai iš Estijos ir Latvijos. Diskusiją moderavo projektų ir mokymų vadovas „DW Akademie“ Azijos ir Europos medijų vystomojo bendradarbiavimo komandoje Evaldas Rupkus.

11.3.3 Paskaita apie Kauno modernizmo architektūrą ir rengiamą nominacinę paraišką

Kovo 7 d. Meno rinkos agentūros kvietimu, Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė skaitė paskaitą apie UNESCO Pasaulio paveldo konvenciją ir rengiamą Kauno modernizmo architektūros įtraukimo į Pasaulio paveldo sąrašą nominacinę paraišką.

11.3.4 „Samsung mokykla ateičiai“ skaitmeninių mokymų programa

2019 m. Komisija globojo jau penktą kartą rengiamą „Samsung mokykla ateičiai“ skaitmeninių mokymų programą, kurios metu dvylika atrinktų mokyklų komandų dalyvavo keturis mėnesius trukusiuose mokymuose. Jų metu dalyviai susipažino su skaitmeninių ugdymo turinio priemonių įvairove, išmoko prasmingai ir kūrybiškai jas taikyti ugdymo veikloje.

Kovo 22 d. vykusiame baigiamajame renginyje inovatyviausia ir tvariausia buvo išrinkta Šiaulių Gytarių progimnazijos skaitmeninė gamtos mokslų laboratorija. Laimėtojams buvo skirtas 10 tūkst. eurų

prizas „Samsung“ technologijoms įsigyti. Sekretoriato programų vadovės Liliana Bugailiškytė-Lideikienė ir Miglė Mašanauskienė vertino mokyklų komandas atrankos etapuose, konsultavo kuriant bei vystant projektus bei dalyvavo vertinimo komisijos darbe, renkant geriausią projektą.

11.3.5 Tarptautinis forumas „Kuršių nerija mums ir pasauliui“

Birželio 13–14 d. Nidoje vyko tarptautinis forumas „Kuršių nerija mums ir pasauliui“, organizuotas Valstybinės kultūros paveldo komisijos, Kuršių nerijos nacionalinio parko direkcijos ir Neringos savivaldybės. Buvo aptariami pastarųjų metų Kuršių nerijos iššūkiai dėl vertybės valdymo, priežiūros ir apsaugos prioritetų, diskutuota, kaip rasti tinkamus valdymo būdus, padedančius darniai plėtoti pasaulio paveldo vietovę.

Forume dalyvavo Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė ir paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė, skaičiusi pranešimą „Pasaulio paveldo konvencija: nacionaliniai iššūkiai“. Jame apžvelgta Lietuvos – Pasaulio paveldo konvencijos šalies narės laikysena ir pastangos įgyvendinti šio dokumento teises ir vertybines normas. Pasidalinta kitų šalių patirtimi siekiant sureguliuoti pasaulio paveldo vertybių valdymo, apsaugos aspektus atsižvelgiant į Konvencijos reikalavimus.

11.3.6 Susitikimas, skirtas aptarti projekto „Kelionė į Siriją. Journey to Syria“ įgyvendinimą

Birželio 26 d. Šiaurės ministrų tarybos biure Vilniuje įvyko susitikimas, skirtas aptarti galimybes 2020 m. įgyvendinti pabėgėliams skirtą projektą, akcentuojant situaciją Sirijoje, „Kelionė į Siriją. Journey to Syria“. Susitikime dalyvavo Šiaurės ministrų tarybos biuro vadovė Helén Nilsson ir šio biuro patarėja Vida Gintautaitė, Užsienio reikalų ministerijos Lotynų Amerikos, Afrikos, Azijos ir Okeanijos departamento Artimųjų Rytų ir Afrikos skyriaus atašė Gabija Lukšaitė, Jungtinių Tautų pabėgėlių agentūros (UNHCR) Lietuvoje vadovė Renata Kuleš, Kanados ambasados biuro Vilniuje atstovė Eglė Jurkevičienė, LCC tarptautinio universiteto rinkodaros direktorė Aistė Motekaitienė ir Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė. Į projekto įgyvendinimą žada įsijungti Lietuvos Raudonojo kryžiaus draugija.

11.3.7 „Bring Together Lithuania“ vasaros stažuotės lietuvių diasporos jaunimui

Liepos 22 d. Sekretoriato paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė dalyvavo „Bring Together Lithuania“ vasaros stažuotčių lietuvių diasporos jaunimui baigiamajame renginyje, kuriame buvo aptarti šių metų stažuotės rezultatai, dalinamasi ateities planais. Stovyklai buvo suteiktas Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos patronažas, o už dalykinį ir prasmingą bendradarbiavimą, „Bring Together Lithuania“ organizatoriai Komisijai įteikė padėkos raštą.

11.3.8 Diskusija dėl Tautinių mažumų istorijos reprezentavimo koncepcijos projekto

Rugpjūčio 8 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė dalyvavo Kultūros ministerijos surengtoje diskusijoje, kurioje buvo aptartas Tautinių mažumų istorijos reprezentavimo koncepcijos projektas, ir išsakė pasiūlymus dėl galimų taisyčių, susijusių su LRT vaidmeniu šioje srityje.

11.3.9 Lietuvos turizmo forumas „Pokyčiai, skatinantys rytdienos turizmą“

Rugsėjo 5 d. Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė dalyvavo Ekonomikos ir inovacijų ministerijos organizuojamame Lietuvos turizmo forume „Pokyčiai, skatinantys rytdienos turizmą“, kuriame skaitė pranešimą „Pasitinkant 2020-uosius – UNESCO pasaulio paveldo Lietuvoje metus“.

11.3.10 Lietuvos žinomumo ir reputacijos tikslinėse užsienio šalyse ir šalies gyventojų Lietuvos vertinimo tyrimas. Ekspertų diskusija: Lietuvos gyventojų vertybės ir Lietuvos įvaizdžio kryptys

Rugsėjo 24 d. Sekretoriato paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė dalyvavo ekspertų diskusijoje apie Lietuvos gyventojų vertybes ir Lietuvos įvaizdžio kryptis. Diskusijų tikslas: išgryninti pagrindines Lietuvos visuomenės vertybes ir savybes, kurios taps išorinės ir vidinės komunikacijos pagrindu; išdiskutuoti kelių galimų Lietuvos pozicionavimo kryptių turinį per skirtingas sritis: turizmą, gyventojus, eksportą, kultūrą ir paveldą, investicijas ir migraciją. Diskusijoje taip pat dalyvavo rinkodaros, ryšių su visuomene, verslo, turizmo, kultūros, mokslo bei kitose srityse dirbantys specialistai. Renginį organizavo KOG institutas, kuris Lietuvos žinomumo ir reputacijos projektą vykdo Vyriausybės kanceliarijos užsakymu kartu su partneriais Socialinių inovacijų institutu ir „Norstat LT“.

11.3.11 Tarpdisciplininė mokslinė-praktinė architektūros konferencija „Architektūros kokybė: integruotas požiūris į kultūros paveldą“

Spalio 7–8 d., minint Pasaulinę architektūros dieną, vyko tarpdisciplininė mokslinė-praktinė architektūros konferencija „Architektūros kokybė: integruotas požiūris į kultūros paveldą“, kurios organizacinis partneris buvo Sekretoriatas. Kartu su Vilniaus universitetu Sekretoriatas kuravo vieną iš konferencijos sesijų – „Integruotas požiūris į kultūros paveldą planavimo kontekste“, kurioje buvo nagrinėjamas darnaus vystymosi principų integravimas į kultūros paveldo lauką. Paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė pristatė Rekomendaciją dėl istorinio urbanistinio kraštovaizdžio (2011), kaip naują ir tvarią priemonę saugoti kultūros paveldą bei darniai vystyti miesto istorines vietas. Daugiau informacijos: <https://www.unesco.lt/archives/4270>.

11.3.12 Renginiai, skirti Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos 100-mečiui

Šį rudenį vyko nemažai renginių, skirtų Lietuvos nacionalinės M. Mažvydo bibliotekos 100-mečiui paminėti. Spalio 9 d. vyko tarptautinis mokslinis seminaras „Dokumentinio paveldo tyrimų ir sklaidos patirtys Europos bibliotekose“ bei parodos „Verba volant, scripta manent: iš Nacionalinės bibliotekos lobyno“ atidarymas. Šioje parodoje eksponuojami patys vertingiausi, įdomiausi, reikšmingiausi XIV–XXI a. dokumentai: knygos, rankraščiai, žemėlapiai, fotografijos, natos, šelako plokštelės. Ne vienas parodos eksponatas yra įtrauktas į UNESCO programos „Pasaulio atmintis“ Lietuvos nacionalinį registrą. Lapkričio 14 d. surengtas šventinis vakaras „Žmonių biblioteka“, o lapkričio 15 d. vyko tarptautinė konferencija „XXI a. bibliotekos: tradicijos ir inovacijos“. 100-mečio renginiuose Sekretoriatui atstovavo komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė.

11.3.13 Seminaras „ABCD Vilnius“

Lapkričio 15 d. Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė dalyvavo Užupio meno inkubatoriuje vykusiame seminare „ABCD Vilnius“, kurį surengė ARS BALTICA kartu su Nacionaline kūrybinių ir kultūrinių industrijų asociacija, Užupio meno inkubatoriumi ir Kauno menininkų namais. Seminaro praktiniuose mokymuose buvo diskutuojama kultūros, kaip tvarumo varomosios jėgos, tema. Seminaro lektoriai – Oleg Koefoed (Danija) ir Marcus Hagemann (Vokietija).

11.3.14 Tarptautinė mokslinė konferencija „Naujosios medijos ir iššūkiai kultūrai, tapatybei ir (dirbtiniam) intelektui“

Gruodžio 6 d. Kultūros tyrimų institutas kartu su Prancūzų institutu Lietuvoje Nacionalinėje dailės galerijoje surengė tarptautinę mokslinę konferenciją „Naujosios medijos ir iššūkiai kultūrai, tapatybei ir (dirbtiniam) intelektui“. Konferencija buvo skirta aptarti šiuolaikinius kultūros pokyčius ir

aktualią tapatybės raidą, naujųjų medijų ir dirbtinio intelekto dabartį bei ateities iššūkius. Per pastarąjį dvidešimtmetį įsigalėjusios naujosios medijos pakeitė komunikacinę erdvę, bendravimo tradicijas, etines nuostatas, kultūrinius prioritetus, paskatino tapatybės transformacijas ir iškėlė kritinio mąstymo, kaip esminės dalyvaujamosios virtualiame pasaulyje grandies, būtinumą. Medijų ir informacinio raštingumo klausimai, aptarti kaip visuotinis edukacijos poreikis, formuojantis komunikacijos, švietimo ir kultūros politiką. Konferencijoje dalyvavo mokslininkai, tiriantys medijų raštingumo perspektyvas, naujasias technologijas ir komunikacijas, dirbtinio intelekto klausimus teisėje bei inovacijų kultūroje, dirbtinio intelekto naudojimą mene ir kūryboje.

Konferencijoje dalyvavo ir pranešimą „Medijų ir informacinis raštingumas iš UNESCO perspektyvos“ skaitė Sekretoriato komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė. Šiai konferencijai buvo suteiktas Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos patronažas.

11.3.15 Metinė konferencija „Tautinio paveldo produktų apsauga, kūrimas, realizavimas ir populiarinimas“

Gruodžio 6 d. Žasliuose įvyko Žemės ūkio ministerijos, VšĮ Kaimo verslo ir rinkų plėtros agentūros ir Kaišiadorių raj. savivaldybės organizuota metinė konferencija „Tautinio paveldo produktų apsauga, kūrimas, realizavimas ir populiarinimas“. Renginyje dalyvavo ir pranešimą tema „UNESCO programos ir Lietuva“ skaitė Sekretoriato generalinė sekretorė Asta Junevičienė.

12. Sekretoriato projektai, parodos, paskaitos

2019 m. Sekretoriato galerijoje surengta 30 renginių (kai kuriais atvejais su juos lydinčiomis programomis), tarp jų: 12 parodų (iš jų 5 su lydinčiomis programomis), 2 paskaitos ir vienas 8 paskaitų ciklas, 4 knygų pristatymai, 4 tarptautinių / pasaulinių dienų minėjimai (Pasaulinės radijo dienos, Afrikos dienos, Džiazo dienos ir Vaikų gynimo dienos), 1 skaitmeninio inovatyvaus projekto pristatymas, „Kultūros nakties“ programa, 6 susitikimai su moksleiviais, studentais, jaunimu, 1 spaudos konferencija, 2 diskusijos aktualiomis temomis, 2 renginiai, susiję su Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos patronažą gavusiais projektais. Visi renginiai buvo orientuoti į UNESCO programas ir temas.

12.1 2019 m. renginiai galerijoje

Sausio 16 d. įvyko Dr. Chinmay Pandya, daugiadisciplininio universiteto Dev Sanskriti (Indija) prorektorius ir jogos bei sveikatos studijų vadovo, Baltijos šalių kultūros ir kalbų studijų centro Haridvare (Indija) įkūrėjo, Indijos atstovo UNESCO nematerialaus kultūrinio paveldo klausimais paskaita „Jogos filosofijos prasmė ir pritaikymas“. 2016 m. joga buvo įrašyta Reprezentatyvųjų žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Paskaitoje dr. Ch. Pandya pristatė filosofinės meditacijos, jogos sampratos šiuolaikiniame kontekste aspektus.

Sausio 17 d. įvyko Valentinos Panko ir Anastasijos Čiudnivec (Ukraina) tapybos parodos „Ukrainos Petrikivkos tapyba – penkeri metai UNESCO Reprezentatyviajame žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąraše“ atidarymas. Renginio metu parodos autorės demonstravo šio meno įgūdžius, o norintiems buvo galima patiemis išmėginti šią tradicinę liaudies tapybos techniką. Parodą surengė Ukrainos ambasada, o į atidarymą buvo atvykęs Ukrainos ambasadorius Volodymyras Yatsenkivskiy su žmona. Petrikivkos tapyba buvo pirmasis Ukrainos nematerialaus kultūros paveldo reiškiny, 2013 m. įtrauktas į UNESCO Reprezentatyvųjų žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą. Paroda eksponuota iki kovo 19 dienos.

Vasario 12 d. vyko Violetos Juškutės knygos „Vilniaus kuluarai“ pristatymas. Fotografijų albumas „Vilniaus kuluarai“ (sudarytoja ir tekstų autorė Violeta Juškutė, išleido VšĮ „Kultūros tiltai“) skirtas užpildyti vizualinės XX a. antrosios pusės Lietuvos kultūros ir miesto kasdienybės istorijos spragą. Albumą sudaro daugybė valstybiniuose ir privačiuose archyvuose surinktų, suarchyvuotų, ištirtų ir susistemintų fotografinių dokumentų – reportažinių bei neprofesionalių nuotraukų, apžvelgiančių tik vieną miestą ir vieną šio miesto gyvavimo laikotarpį – sovietmečio Vilnių.

Vasario 13 d., minint Pasaulinę radijo dieną, surengtas vakaras-susitikimas su programos „Laidos užsienio lietuviams“ Lietuvos radijuje kūrėjais. Renginį vedė LRT Radijo naujienų tarnybos direktoriaus pavaduotoja Aušra Jaruševičiūtė, dalyvavo LRT radijo žurnalistė Rūta Kupetytė, kuri pristatė istorinę apžvalgą ir archyvinius įrašus, bei gausus būrys buvusių laidų užsienio lietuviams žurnalistų: Audrius Matonis, Linas Balsys, Guoda Litvaitienė, Ilona Rūkienė, Edvinas Butkus, Andrius Užkalnis ir kiti.

Vasario 19 d. Sekretoriatai lankėsi Vilniaus kolegijos Kultūros vadybos ir šokio pedagogikos moksleiviai, vadovaujami dėstytojos dr. Gabrielės Žaidytės. Moksleiviai buvo supažindinti su UNESCO, Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos veikla, aktualiausiomis kultūros vadybos temomis, paveldo programomis. Su moksleiviais susitiko generalinė sekretorė Asta Junevičienė.

Vasario 20 d. pristatyta Juozapo Čechavičiaus fotografijų paroda „XIX amžiaus Lietuvos, Baltarusijos, Lenkijos ir Ukrainos miestai Juozapo Čechavičiaus fotografijose“, skirta J. Čechavičiaus 200-osioms gimimo metinėms, UNESCO minimai sukakčiai. Paroda eksponuota iki kovo 19 dienos.

Kovo 4 d. tarptautiniams partneriams kartu Lietuvos neformaliojo ugdymo asociacija pristatyta skaitmeninių „atvirųjų ženkliukų“ diegimo ir naudojimo patirtis.

Kovo 21 d., kartu su bendraamžiais iš bendradarbiaujančių mokyklų Ispanijoje, Lenkijoje, Rumunijoje ir Slovėnijoje, Sekretoriatai lankėsi turizmo ir prekybos mokyklos moksleiviai, vadovaujami dėstytojos Rūtos Biržienės. Minėta mokykla dalyvauja projekte ERAZMUS+. Moksleiviai buvo supažindinti su UNESCO bei aktualiausiomis kultūros, mokslo ir švietimo programomis. Su moksleiviais susitiko generalinė sekretorė Asta Junevičienė.

Kovo 27 d. pristatyta Giedrės Motūzaitės Matuzevičiūtės fotografijų paroda „Maisto globalizacija nuo priešistorės iki mūsų laikų“. Dr. G. Motuzaitė Matuzevičiūtė – Vilniaus universiteto docentė, Bioarcheologijos tyrimų centro vadovė ir Lietuvos istorijos instituto vyresnioji mokslo darbuotoja, L'Oréal-UNESCO stipendijos „Mokslo moterims“ laureatė (2018). Parodoje buvo pristatytas mokslininkės tyrimo objektas – praeities populiacijų mityba, kultūrinių augalų išplitimas pasaulyje per bioarcheologijos mokslų tyrimų prizmę. Pristatyme dalyvavo Komisijos narys prof. dr. Rimvydas Laužikas ir archeologas prof. dr. Aleksas Luchtanas. Paroda buvo eksponuojama iki balandžio 29 dienos.

Balandžio 16 d., 18 d., 23 d., 25 d., gegužės 16 d., 23 d., birželio 3 d. ir 6 d. generalinė sekretorė Asta Junevičienė skaitė paskaitų ciklą „Ką žinome apie Senovės Egipto civilizaciją“.

Balandžio 30 d., bendradarbiaujant su Lietuvos džiaz federacija, įvyko Tarptautinės džiaz dienos minėjimas, Vytauto Suslavičiaus fotografijų parodos „Įkalinti džiazė“ atidarymas (paroda eksponuota iki gegužės 29 d.) ir koncertas „Džiazio priešpiečiai“. Renginio metu pristatyta Lietuvos džiaz federacijos išleista naujausia džiazio kompiliacija „Jazz from Lithuania 2019“, įvyko grupės „Katarsis4“ koncertas. Rengiantis „Džiazio priešpiečiams“ Sekretoriatas išplatino UNESCO kreipimąsi į džiazio organizacijas ir kitas kultūros įstaigas, kviesdamas kartu minėti Tarptautinę džiazio dieną. 2019 m. šiai progai skirti renginiai vyko Vilniuje, Klaipėdoje, Kaune, Žasliuose, Tauragėje, Kėdainiuose, Panevėžyje ir kt.

Lietuvos renginiai buvo paskelbti oficialioje Džiazo dienos svetainėje: <https://jazzday.com/?event-country=lithuania&event-year=2019>

Gegužės 6 d. įvyko Vilniaus kolegijos studentams, būsimiems gidams, skirta paskaita, kurioje jie buvo supažindinti su pamatinėmis UNESCO organizacijos veiklomis, UNESCO Pasaulio paveldo sąrašu ir Lietuvos pasaulio paveldo vertybėmis. Paskaitą skaitė paveldo programų vadovė Renata Vaičekonytė-Kepežinskienė.

Gegužės 20 d. įvyko forumo teatro pasirodymas „(Ne)matoma: šeimos kaleidoskopas“, skirtas Tarptautinei Afrikos dienai. Pasirodymo metu profesionalūs aktoriai ir renginio dalyviai, pasitelkę interaktyvų forumo teatro žanrą, nagrinėjo jautrias su stereotipais apie Afriką susijusias temas.

Gegužės 21 d. visuomenei buvo pristatytas šeštasis Neringos kultūros almanachas „Dorė“. Tai vienintelis istoriniame Prūsų (Mažosios) Lietuvos regione leidžiamas periodinis kultūros leidinys, savo dėmesį sutelkęs į lokalią Kuršių nerijos tapatybės suvokimą, nagrinėjantis jos kultūrą ir istoriją. Renginį vedė kultūros almanacho „Dorė“ sudarytoja ir redaktorė Raimonda Ravaitytė-Meyer.

Gegužės 30 d. įvyko Romualdo Požerskio fotografijų parodos „Bangladešo vaikai“, skirtos Tarptautinei vaikų gynimo dienai, atidarymas bei susitikimas su Šiuolaikinės mokyklos centro mokiniais. Parodos atidaryme dalyvavo autorius ir Bangladešo Liaudies Respublikos garbės konsulas Sigitas Besagirskas. Tarptautinių fotografų grupių kelionių į Bangladešą 2016–2018 m. metu fotografas R. Požerskis fiksavo vienos skurdžiausių pasaulio šalių kasdienybę, buitį, tradicines šventes, vaikus, itin sunkiai dirbančius laivų remonto dirbtuvėse, odos apdirbimo fabrikuose, šiukšlynuose, akmens kasyklose, ryžių džiovyklose, plytų gamyklose, žvejų uostuose ir kt. Birželio 6 d. fotografas pristatė parodą Vilniaus „Santaros“ gimnazijos moksleiviams, parodė filmą apie Bangladešo vaikų gyvenimą, diskutavo su moksleiviais. Susitikimo pabaigoje moksleiviams apie UNESCO organizaciją papasakojo ir į jų klausimus atsakė komunikacijos programų vadovė Miglė Mašanauskienė. Paroda veikė iki birželio 13 dienos.

Birželio 5 d. įvyko diskusija „Kodėl manome, kad Afrika turi būti išgelbėta?“, skirta Tarptautinei Afrikos dienai bei paramos Afrikai iniciatyvų refleksijai. Diskusiją surengė Užsienio reikalų ministerija, joje dalyvavo Norvegijos organizacijos SAIH prezidentė Beathe Øgård, UNICEF tinklo vyr. patarėjas inovacijoms Kidus Asfaw, UNICEF Lietuva vadovė Jovita Majauskaitė-Staniulėnė, „AfriKo“ programų vadovė Eugenija Kovaliova, tyrėjas ir aktyvistas Kamal Ahamada, Vilniaus universiteto Azijos ir transkultūrinių studijų instituto direktorė dr. Kristina Garalytė. Diskusiją moderavo „Al Jazeera“ naujienų tinklo žurnalistė ir virtualios dokumentikos prodiuserė Viktorija Mickutė.

Birželio 14 d., vykstant „Kultūros nakčiai“, bendradarbiaujant su VšĮ Povandeninės archeologijos centru ir Klaipėdos universiteto Baltijos regiono istorijos ir archeologijos instituto mokslo darbuotoja dr. Elena Pranckėnaite, atidaryta fotografijų paroda „Nugrimzdusios Lietuvos povandeninio paveldo istorijos“. „Kultūros nakties“ programą papildė prof. habil. dr. Vladas Žulkas (Klaipėdos universitetas) paskaita „Nuskendę laivai ir krantai. Povandeninė archeologija“ ir edukaciniai užsiėmimai vaikams, pristatę povandeninę archeologiją. Renginys skirtas Lietuvos povandeninio paveldo aktualizavimui ir Pasaulinei vandenynų dienai paminėti. Parodoje eksponuoti dvejų dešimtmečių Lietuvos povandeninio paveldo objektų tyrimų vaizdai, fotografuoti ir filmuoti profesionalių narų ir archeologų tyrėjų Lietuvos ežeruose, upėse bei Baltijos jūroje vykdytų ekspedicijų metu. Renginys skirtas ne tik pristatyti povandeninio paveldo vertybes, bet ir atskleisti sudėtingą archeologų narų darbo po vandeniu specifiką ir išskirtinius atradimus, kurie atveria galimybę pažinti kitokią istorijos ir kultūros dalį. Fotografijų autoriai: Gintautas Krakauskas, prof. Vladas Žulkas, Sabine Kerkau. Parodą rėmė Kultūros paveldo departamentas.

Birželio 19 d. Sekretoriате įvyko Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos patronažą gavusio Bring Together Lithuania vasaros stažuočių lietuvių diasporos jaunimo programos narių susitikimas su viena perspektyviausių mokslininkų Lietuvoje dr. Urte Neniškyte, „L'Oréal Foundation“ - UNESCO programos „Mokslo moterims“ ir Tarptautinės kylančių talentų programos laureate.

Liepos 9 d. įvyko XXIII tarptautinio Thomo Manno festivalio spaudos konferencija. 2019 m. festivalio tema – „Tėvynių Europa“. Liepos 20 d. Sekretoriato generalinė sekretorė dalyvavo XXIII tarptautinio Thomo Manno festivalio baigiamajame koncerte. Šiam festivaliui yra suteiktas ilgametis Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos patronažas, jį globoja Prezidentas, UNESCO Geros valios ambasadorius žinių visuomenei Valdas Adamkus.

Liepos 10 d. buvo atidaryta fotografijų paroda „Pasaulio paveldo kelionės. Europa“, pristatanti tarptautinį Europos Sąjungos remiamą projektą, įgyvendinamą kartu su UNESCO ir žurnalu „National Geographic“. Paroda skirta Vilniaus istorinio centro įrašymo į UNESCO pasaulio paveldo 25-erių metų sukakčiai. Įgyvendinant projektą ir 2018-uosius Europos Sąjungoje paskelbus Europos kultūros paveldo metais, buvo sukurta pavyzdinė turizmo programa, skirta propaguoti į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą įtrauktus mažiau žinomus Europos kultūros paveldo objektus.

Rugsėjo 3 d. įvyko Vytauto Ambrazo fotografijų parodos „Indija. Be spalvų“ atidarymas. Paroda buvo eksponuojama iki spalio 2 dienos.

Rugsėjo 19 d. įvyko Valdo Papievio knygos „Eco“ pristatymas.

Rugsėjo 25 d. Sekretoriате įvyko susitikimas su Japonijos jaunimo delegacija, kurios metu buvo pristatyta UNESCO ir Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos veikla, diskutuojama apie kultūrinį identitetą ir skirtingų kultūrų priėmimą ir kt. Japonijos jaunimo delegacijos vizitą Lietuvoje kuravo Jaunimo reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Spalio 3–16 d. eksponuota naujiems dokumentams, 2019 m. įrašytiems į Nacionalinį registrą „Pasaulio atmintis“, skirta paroda.

Spalio 17 d. įvyko Vasilijaus Degtariovo fotografijų ir ikonų parodos „Lietuvos sentikiai“ atidarymas. Parodos autorius, Lietuvos kinematografininkų ir Lietuvos fotomenininkų sąjungų narys, pristatė fotografijų ciklą apie Lietuvos sentikius, pradėtą fiksuoti 2008 metais. Paroda buvo eksponuojama iki lapkričio 8 dienos. Lapkričio 7 d. įvyko dr. Veniamino Michailovo paskaita apie sentikius ir jų dvasinį paveldą.

Lapkričio 6 d. surengtas Baltijos kelio 30-mečiui skirtas renginys „Ryterna modul Mototourism Rally Baltijos keliui 30“, vykusio rugpjūčio 24 d., dalyvių apdovanojimų vakaras. Prizus įteikė bei sveikinimo žodžius tarė Komisijos narys, Nacionalinio komiteto „Pasaulio atmintis“ pirmininkas prof. dr. Rimvydas Laužikas, komiteto narė Jolita Steponaitienė ir Kultūros paveldo departamento direktorius Vidmantas Bezaras.

Lapkričio 12 d. įvyko Silvijos Juozelskytės tekstilės ir fotografijų parodos „Ačiū Tau, Islandija“ / „Takk, Island“ atidarymas. Parodą pristatė menotyrininkas ir etnologas dr. Vytautas Tumėnas. Renginyje islandiškas dainas ir jų aranžuotes atliko Teresė Andrijauskaitė. Paroda buvo skirta Lietuvos atkūrimo šimtmečiui ir pirmajam tarptautiniam Lietuvos pripažinimui paminėti.

Lapkričio 19 d. Sekretoriате lankėsi Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto I kurso paveldosaugos studijų programos studentai kartu su dėstytoju doc. dr. Salvijumi Kulevičiumi. Sekretoriato kultūros

programų vadovė Milda Valančiauskienė studentams pristatė pranešimą apie UNESCO Nematerialaus kultūros paveldo konvenciją, diskutavo apie nematerialaus kultūros paveldo aktualijas Lietuvoje ir pasaulyje.

Gruodžio 5 d. įvyko restauratorės Teresės Blažiūnienės tekstilės koliažų parodos „Labanoro gėlės“ atidarymas. Renginyje taip pat dalyvavo menotyrininkas doc. dr. Juozapas Blažiūnas. Paroda skirta 2009 m. gruodžio 21 d. sudegusiai medinei Labanoro bažnyčiai. 2009 m. kunigas Jurgis Kazlauskas sukviėt žmones, prašydamas tvarkant gaisravietę surinkti liturginių indų likučius, apdegusius liturginius rūbus ir kt., o restauratorei Teresei Blažiūnienei iš ugnies paženklintų rastų liturginių daiktų patikėjo sukurti sakralinio meno kompozicijas – paveikslus.

Gruodžio 19 d. Armėnijos ambasados iniciatyva Sekretoriato buvo pristatyta garsaus Armėnijos rašytojo Hovhannes Tumanyan, kurio 150-osios gimimo metinės buvo įrašytos į UNESCO minimų sukakčių sąrašą, pasakų knygos pristatymas.

12.2 Paroda su edukacine programa „Lietuvos vertybės UNESCO sąrašuose ir registruose“ 2020 m.

Sekretoriatas kartu su Vilniaus dailės akademijos Grafinio dizaino katedra kuria 2020-iesiems UNESCO pasaulio paveldo metams Lietuvoje skirtą parodą – interaktyvių stendų ekspoziciją, novatoriškai pristatysiančią 11 Lietuvos paveldo vertybių. Ekspoziciją papildys mobilioji programėlė bei edukacinė programa (paskaitos, susitikimai, dirbtuvės), įgyvendinama Sekretoriato suburtų specialistų. Projektas įrašytas į Vyriausybei tvirtinti pateiktą oficialią UNESCO pasaulio paveldo metų Lietuvoje minėjimo programą. Parodai su edukacine programa sukurti paraiška pateikta Lietuvos kultūros tarybos finansavimo konkursui buvo iš dalies patenkinta. Nuo rugsėjo surengta keletas Sekretoriato atstovių susitikimų su studentais ir dėstytojais, pristatant parodos koncepciją, į UNESCO sąrašus ir registrus įtrauktų Lietuvos vietovių, tradicijų ir dokumentų vertes. Lapkričio 25 d. Sekretoriato atstovės dalyvavo Vilniaus dailės akademijoje Grafinio dizaino katedroje surengtoje koncepcinių pasiūlymų peržiūroje. Atrinkti geriausiai parodos koncepciją įkūnijantys pasiūlymai, kurie toliau bus tobulinami ir įgyvendinami. Parodą numatyta įrengti ir atidaryti Komisijos galerijoje 2020 m. kovo 11 d. Eksponuojant parodą planuojama surengti įvairių edukacinių užsiėmimų, paskaitų skirtingoms tikslinėms auditorijoms.

13. Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos patronažas

Lietuvos nacionalinė UNESCO komisija skyrė arba pratęsė patronažą šiems rengiamiems projektams:

- XIX Nacionalinei bibliotekų savaitei „Ateik – sužinok ir išmok“, įvykusiai balandžio 23–29 d., ją organizavo Lietuvos bibliotekininkų draugija.
- Tarptautinei kultūros paveldo pažinimo, tvarkybos ir technologijų parodai „HERITAS“, vykusiai gegužės 3–4 d. Vilniuje, ją organizavo ir įgyvendino MB „Kultūros ir dizaino projektai“.
- Stažuočių Lietuvoje JAV išeivijos jaunimo atstovams programai „Bring together Lithuania“, vykusiai birželio 16 – liepos 26 dienomis. Programą įgyvendino Asociacija „Bring Together LT“.
- Liepos 12-30 d. Nidoje vykusiam XXIII tarptautinio Thomo Manno festivaliui, kurio 2019 m. tema – „Tėvynių Europa“.

- Tarptautiniam nematerialaus kultūros paveldo festivaliui „Lauksnos“, vykusiam liepos 11–14 d., jį kas dvejus metus rengia Klaipėdos miesto savivaldybės Etnokultūros centras. Festivalyje dalyvavo ir sveikinimo žodį Komisijos vardu tarė Sekretoriato kultūros programų vadovė Milda Valančiauskienė.
- Tarptautinei karaimų kalbos ir kultūros stovyklai, kurią organizavo Lietuvos karaimų kultūros bendrija ir kuri Trakuose vyko liepos 22–27 dienomis. Renginyje dalyvavo ir mokyklos dalyvius pasveikino Sekretoriato kultūros programų vadovė M. Valančiauskienė.
- Baltijos kelio 30-mečiui skirtam renginiui „Ryterna modul Mototourism Rally Baltijos keliui 30“, kuris įvyko rugpjūčio 24 d., jį organizavo VŠĮ „Motobaltija“. Renginyje dalyvavo apie 1000 ralio dalyvių, kurie lankė su Baltijos keliu susijusius kultūros paveldo objektus varžydamiesi dėl turiningiausio maršruto.
- Tarptautinei mokslinei konferencijai „Naujosios medijos ir iššūkiai kultūrai, tapatybei ir (dirbtiniam) intelektui“, vykusiai gruodžio 6 d. Vilniuje, ją organizavo Lietuvos kultūros tyrimų institutas.
- Projektui „Artimieji Rytai tavo mokykloje“, rengtam VŠĮ Arabų kultūros forumo, įgyvendintam kartu su Užsienio reikalų ministerija ir Vilniaus universitetu. 2019 m. buvo surengti 9 integruotų pamokų ciklai skirtingų Lietuvos miestų mokyklose, skirti supažindinti mokinius su Artimųjų Rytų regiono literatūra, etika, istorija, menu ir kalba. Taip pat surengta mokinių esė, fotografijos ir kitokios meninės raiškos Artimųjų Rytų tema konkursai. Projekto baigiamasis renginys, dalyvaujant projekto organizatoriams ir rėmėjams, gruodžio 18 d. surengtas Vilniaus universiteto Teatro salėje.
- Žydų kultūros paveldo kelio asociacijos organizuojamiems renginiams, skirtiems išsaugoti ir aktualizuoti žydų kultūros paveldą. Renginius įgyvendino Žydų kultūros paveldo kelio asociacija.